

MAGYAR KÖZTÁRSASÁG
KATONAI FELDERÍTŐ HIVATAL

VII. évfolyam 1. szám

2008. március

FELDERÍTŐ
SZEMLE

BUDAPEST

A Magyar Köztársaság Katonai Felderítő Hivatal folyóirata

Felelős kiadó

Madarász Károly mk. altábornagy
főigazgató

Szerkesztőbizottság

Elnök: Tóth András mk. dandártábornok

Tagok: Gulyás József ezredes

Hajgató Zsolt okl. mk. ezredes

Dr. Magyar István dandártábornok

Dr. Sallai Imre ezredes

Seres Antal mk. ezredes

Svigruha Gyula okl. mk. ezredes

Vass Jenő ezredes

Dr. Vida Csaba mk. őrnagy

Lektorálták: Gál Csaba mk. ezredes

Gulyás József ezredes

Lakatos Zsolt alezredes

Simon Péter főhadnagy

Svigruha Gyula okl. mk. ezredes

Dr. Tömösváry Zsigmond dandártábornok

Vass Jenő ezredes

A kötetet összeállította: Tóth András mk. dandártábornok

Olvasószerkesztő: Vass Jenő ezredes

Tördelőszerkesztő: Tóth Krisztina főtörzsőrmester

Készült 200 példányban, az MK KFH nyomdájában

Felelős vezető: Juhász József mk. őrnagy

ISSN 1588-242X

Felelős szerkesztő: Vass Jenő ezredes

TARTALOM

AZ OLVASÓHOZ

MADARÁSZ KÁROLY MK. ALTÁBORNAGY KILENCVEN ESZTENDEJE ÖNÁLLÓ A MAGYAR KATONAI FELDERÍTÉS.....	5
--	---

BIZTONSÁGPOLITIKA

DR. SZILVÁGYI TIBOR MK. ŐRNAGY A KOSZOVÓI ALBÁNOK KETTÉVÁGTÁK A GORDIUSZI CSOMÓT	9
DR. KIS-BENEDEK JÓZSEF EZREDES A VILÁGPOLITIKA FŐBB TENDENCIÁI 2008-BAN, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A TERRORIZMUS ELLENI KÜZDELEMRE.....	19
DR. NAGY LÁSZLÓ MK. EZREDES A NATO ÉS OROSZORSZÁG EGY ALAKULÓ BIZTONSÁGPOLITIKAI RENDSZERBEN – II. ...	28
BÉRES JÁNOS MK. EZREDES AZ ISZLÁM VALLÁS KIALAKULÁSA, FŐBB IRÁNYZATAI – AZ ISZLÁM SZÉLSŐSÉGES IRÁNYZATOK MEGJELENÉSE	44

HÍRSZERZÉS – FELDERÍTÉS

KEMÉNY JÁNOS KIHALLGATÁSI MÓDSZEREK ÉS ELJÁRÁSOK A TERRORIZMUS ELLENI KÜZDELEMBEN	67
LÉVAY GÁBOR ALEZREDES NYÍLT INFORMÁCIÓS HÍRSZERZŐ (OSINT) SZERVEZET KIALAKÍTÁSÁNAK ÉS MŰKÖDTETÉSÉNEK SZEMPONTJAI	80

BAGI JÓZSEF MK. EZREDES

**A HIVATÁSOS KATONÁK KÉPZÉSÉNEK INTÉZMÉNYEI, A
KIKÉPZÉS RENDSZERE AZ OROSZ FEGYVERES ERŐKNÉL ...101**

KUTATÁS – FEJLESZTÉS

MAGYARNÉ KUCSERA ERIKA MK. ŐRNAGY

**ÚJ SZÉLESSÁVÚ WLAN-MEGVALÓSÍTÁSOK
ALKALMAZÁSI LEHETŐSÉGEI A MAGYAR HONVÉDSÉG
INFOKOMMUNIKÁCIÓS RENDSZERÉBEN113**

FÓRUM

SZEDLACSEK RÓBERT MK. EZREDES

**TUDOMÁNY ÉS HONVÉDELEM – GONDOLATOK
A MAGYAR Tudomány ÜNNEPÉN123**

KUTIKA KÁROLY ALEZREDES –
DR. MAGYAR ISTVÁN DANDÁRTÁBORNOK

**LÉGIHÍD BERLINBE –
EGY AMERIKAI TÁBORNOK EMLÉKEIBŐL – III.136**

TORMA BÉLA EZREDES

**HONFOGLALÓ ŐSEINK KATONADIPLOMÁCIÁJA,
KÜLKAPCSOLATAI ÉS SZÖVETSÉGEI – II.....161**

TUDOMÁNYOS MUNKA

VASS JENŐ EZREDES

SZEMLETÜKÖR – 2007.....174

AZ OLVASÓHOZ

VASS JENŐ EZREDES – SZABÓ MIHÁLY EZREDES

E SZÁMUNK TARTALMA190

MADARÁSZ KÁROLY MK. ALTÁBORNAGY
**KILENCVEN ESZTENDEJE ÖNÁLLÓ
A MAGYAR KATONAI FELDERÍTÉS**

Tisztelt Olvasó!

Az idei esztendő bővelkedik a magyar haderő történetéhez kapcsolódó nevezetes évfordulókban: megemlékezünk a Magyar Honvédség létrejöttének 160. évfordulójáról, 90 éve ért véget az első világháború, 70 éve hozták létre a magyar légierőt és még sorolhatnám a kerek évfordulós történéseket.

A Magyar Köztársaság Katonai Felderítő Hivatal közvetlenül is érintett egy nevezetes évforduló kapcsán: 90 esztendeje annak, hogy a magyar reguláris haderő történetében megalakult az a szervezet, amely az önálló magyar katonai felderítés létrejöttét jelentette.

Öt esztendővel ezelőtt, a 85. évforduló alkalmából rendezett ünnepi állománygyűlésen a Magyar Köztársaság Katonai Felderítő Hivatal vezetése és személyi állománya által végzett kiemelkedően eredményes tevékenység elismeréseként átvehettük a Magyar Köztársaság elnöke, a Magyar Honvédség főparancsnoka által adományozott csapatzászlót, amely azóta katonai és állami ünnepeink központi szereplője, s mindannyiunkat a további sikeres tevékenységre ösztönöz.

Az elmúlt esztendőben méltóképpen emlékeztünk meg az önálló magyar katonai rádióelektronikai felderítés létrejöttének 60. évfordulójáról. A hat évtizedes sikeres tevékenység történetét a Felderítő Szemle 2007. évi Emlékszámában jelentettük meg, az abban olvasható írások felölelik a katonai rádióelektronikai felderítés fejlődését, és bemutatják elért eredményeit.

Kilencven esztendő nemcsak egy ember életében, hanem egy szervezet történetében is tiszteletre méltó kornak számít. Felemelő érzés és megtiszteltetés számomra, hogy az MK Katonai Felderítő Hivatal főigazgatójaként a 90. évforduló alkalmából megoszthatom Önökkel gondolataimat.

Tisztelt Olvasó!

A valós, vagy lehetséges ellenség szándékainak és eszközeinek felderítése egyidős a fegyveres küzdelemmel, végső soron az emberiség történetével. Minden fegyveres összeütközés kimeneteléhez nagyban hozzájárul a felderítés minősége, jelentős befolyásoló tényező annak volumene és potenciálja. Hosszú évszázadokon keresztül kizárólagosan az emberi erőforrást hasznosították, később, a tudományos–technikai fejlődés hatására fokozatosan eltolódott a különféle eszközök „mindenhatósága” irányába, ám a hírszerzők információi nélkül még a legkiválóbb hadvezér sem lenne képes sikeresen megvívni a csatát...

A régmúlt korokban megívott ütközetek előtt a keresztény katonák Istenhez és védőszentjeikhez fohászkodtak. A harcolókat segítő katonaszenteket mindig is különleges hely illette meg az egyházi és világi életben, valamint a néphitben egyaránt. Az életét és tetteit övező legendák nyomán anno a felderítők Szent Mártont választották védőszentjüknek, aki az egykori Pannónia földjén született, s maga is katonaként szolgált, de később pap lett, és Tours város püspöki rangjáig emelkedett. Személyében és cselekedeteiben egyaránt megnyilvánultak az olyan emberi és katonai erények, mint a vitézség, a bátorság, a becsületesség, az odaadás, a harcok során megsebesültek gyámolítása, az önfeláldozás, az igazságra való szüntelen törekvés. Ezért aztán nem volt véletlen, hogy november 11-ét, Márton napját – immáron 15 esztendeje, a Magyar Honvédség fegyvernemi és csapatünnepei közé beemelve – a Felderítők Napjaként ünnepeljük.

A magyar hadtörténelem is bővelkedik az utókor számára megőrkített felderítő eseményekben, amelyek közül számunkra példaértékű a Rákóczi-szabadságharc legendás hírszerzője, Koncz Márton helytállása, aki vértanúságot vállalva hitte hazafias cselekedeteinek szükségességét. Emlékét és nevét őrzi a Magyar Köztársaság honvédelmi minisztere által alapított díj is, amelyet a Felderítők Napja alkalmából minden évben egy kiemelkedő munkát végző katonaszemélynek adományoz.

Tisztelt Olvasó!

A magyar katonai felderítés önállóvá válása a hadtörténelemben Nagy Háború néven ismert, 1918 őszén a vesztesek oldalán befejezett első világháború befejező napjaihoz kapcsolódik. Természetéből adódóan a háborús romokon valami új kezdődött, amiről akkor még nem lehetett tudni, hogy mivé fejlődik. Annál is inkább, hiszen forradalmat forradalom, majd ellenforradalom követett, azt követően pedig az 1920-ban kihirdetett trianoni békediktátum hosszú időre hallgatásra kényszerítette a haderőt. Évekkel később aztán az ország politikai vezetése – a politika és a katonadiplomácia eszköztárát is felhasználva – kieszközölte a „gúzsbakötés” feloldását.

Az 1922-től újból Magyar Királyi Honvédség néven funkcionáló haderő idővel mind nagyobb gondot fordított a katonai felderítés megszervezésére és minden lehetséges, akár „rejtett” módon is életben tartotta a katonai hírszerzést és elhárítást. Most nem tartom célszerűnek, hogy részletekbe bocsátkozzam, hiszen az évfordulóra készülve a hadtörténészek teljes keresztmetszetében be kívánják mutatni az önálló magyar katonai felderítés és hírszerzés kilenc évtizedes történetét. Arról viszont szólnom kell, hogy a történelmi események mindenkor hatással voltak a katonai felderítést és hírszerzést végző szervezetekre is, így az egyes korszakokat, időszakokat mindenkor a magyar haza, a nép és a nemzet sorsában bekövetkezett történelmi kihatású politikai és társadalmi változások határozták meg.

Talán elegendő most emlékeztetnem a két világháború közötti korszakra, a második világháború hadi történéseire, amelynek befejeződésekor a magyar haderőt ismét a vesztes oldalra „sodorta” a történelem. Az 1946 és 1990 közötti évtizedeket a történészek általában az akkori két világrendszer szembenállásaként, a hidegháború korszakaként tartják számon. A korábban szocialistának nevezett

országokban lezajlott politikai és társadalmi rendszerváltozások a kétpólusú világrend megszűnését eredményezték, a harmadik évezred első éveitől kezdődően pedig a nemzetközi terrorizmus elleni küzdelem határozza meg a szövetségesek cselekvésének fő irányát és vezérfonalát.

Mindezeket szem előtt tartva azt állítom, hogy a magyar katonai felderítés – minden külső ráhatás és befolyás ellenére – az elmúlt kilencven esztendő alatt megőrizte önállóságát. Tartalmilag, katonailag, szervezetenként, technikai felszereltség és ellátottság szempontjából – ha nem is egyenletes ütemben és állandóan – szinte minden esetben megfelelt az adott korszak vagy időszak követelményeinek. Az állami és katonai vezetés az ország lehetőségeihez képest mindenkor arra törekedett, hogy az eredményes hadászati, hadműveleti és harcászati felderítéshez szükséges anyagi, tárgyi és személyi feltételeket megteremtse és folyamatosan biztosítsa. A felderítőket mindig tisztelet övezte, a köztudatban „elit fegyvernemként” jelentek meg, a szakterület tevékenységében mindig a szolgálatban való helyállás dominált. Mert – mint tudjuk – a katonai felderítés és hírszerzés feladatai sokszor módosultak, ám a legfontosabb tényező – a felderítők és hírszerzők Haza iránti elkötelezettsége, szakmaszeretete, elhivatottsága és felelősségérzete – nem változott!

Az elmúlt kilencven esztendő alatt a magyar haderő négy alkalommal is megérte és megélte a politikai és társadalmi rendszer megváltozását, annak minden következményével együtt. A legutóbbi, két évtizeddel ezelőtt kezdődött gyökeres változások következtében a Magyar Honvédség – értelemszerűen a katonai felderítés is – sorsdöntő tartalmi és szervezeti átalakuláson ment keresztül. A tömeghadsereget a korszerű követelmények szerinti kisebb létszámú, de mozgékonyabb és ütőképesebb haderő váltotta fel, amelynek katonái a világ tőlünk távol eső térségeiben is eredményesen teljesítik feladataikat, miközben eleget tesznek az alaprendeltetésnek: a Haza, a nemzet, a magyar föld védelmének és oltalmazásának.

Bár egyes időszakokban a szervezeti változások hatásai több munkát és odafigyelést igényeltek, a magyar katonai felderítés és hírszerzés mindenkor magas színvonalon oldotta meg feladatait. Csak a jelentősebbek: a balkáni válság, vagyis a déli szomszéd Jugoszlávia „széthullása” folyamatának figyelemmel kísérése, az Afganisztánban, Irakban, Koszovóban és a világ más térségeiben vállalt feladatok és szövetséges elkötelezettségek, vagy a különféle béketámogató küldetések mind ezt bizonyítják. S mindebben a Magyar Köztársaság egyik katonai nemzetbiztonsági szolgálata, a Katonai Felderítő Hivatal is fontos szerepet töltött és tölt be jelenleg is.

A Magyar Köztársaság nemzetbiztonsági szolgálatairól szóló 1995. évi CXXV. törvény meghatározza az MK Katonai Felderítő Hivatal feladatait is, amelyeket az azóta eltelt több mint egy évtized folyamán – esetenként bonyolult nemzetközi helyzetben, új típusú kihívások közepette is – eredményesen teljesítettünk. Jelenünk és jövőnk szempontjából egyaránt meghatározó a tény, hogy hazánk 1999 óta a NATO, 2004 óta pedig az Európai Unió tagja. A NATO szervezetéhez történt csatlakozás óta a Szövetség illetékes szervei és vezetői már több alkalommal is kifejezték elismerésüket a közös feladatok sikeres végrehajtásához való hozzájárulásunkért.

Az Amerikai Egyesült Államok területén 2001. szeptember 11-én végrehajtott terrortámadás óta megnövekedett a transznacionális fenyegetések veszélye és fokozódott a nemzetközi terrorizmus agresszivitása. A néhány hónappal ezelőtti, általunk kezdeményezett és megrendezett konferencia óta erősödött az igény az együttműködésre a feladatban érintett társ-nemzetbiztonsági és rendészeti szervek részéről. Egyértelműen megfogalmazódott, hogy az állandósult veszélyforrások elleni küzdelem folyamatos hírszerzési tevékenységet és szükség esetén közös fellépést igényel.

Tisztelt Olvasó!

A Magyar Köztársaság Katonai Felderítő Hivatal vezetése és Tudományos Tanácsa megfogalmazta a 90. évfordulóról történő méltó megemlékezés előkészítő tennivalóit. Gondolataimat azzal a szándékkal vettem papírra, hogy ráirányítsam a figyelmet e kiemelten fontos szakterület – a katonai felderítés és hírszerzés – története és fejlődése áttekintésének, folyamatos és intenzív fejlesztésének szükségességére.

E jeles évfordulóról – a Felderítők Napjához kapcsolódva – ünnepi állománygyűlés keretében emlékezünk meg. Azt megelőzően – az ősz folyamán – tudományos emlékülést rendezünk, amelyen teljes egészében áttekintjük az önálló magyar katonai felderítés és hírszerzés kilencven esztendejét. A jelentősebb korszakok, időszakok és átalakulások eseményeinek bemutatására és elemzésére hadtörténeszeket és kutatókat kértünk fel, s terveink szerint addig fő vonalakban feltérképezzük a magyar katonadiplomácia kilenc évtizedes történetét is.

A különféle rendezvényeken – többek között Felderítők bálja, Családi nap, Nemzetbiztonsági sportnap, Felderítő vándorkupa – nem csak hivatásos állományunk és közalkalmazottaink vesznek részt, hanem a minden év szeptemberében megrendezésre kerülő Nyugdíjasnapon túl örömmel látjuk ott korábbi, ma már nyugállományban lévő munkatársainkat is. Az évfordulóról ünnepi megemlékezést tart a Felderítő Társasága Közhasznú Egyesület is, amelynek tevékenysége jelentős szerepet tölt be a szakmai értékek és hagyományok ápolásában és megőrzésében.

A HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum segítségével a katonai felderítés témáját feldolgozó kiállítást rendezünk az évforduló tiszteletére, aminek különös jelentőséget ad, hogy a neves intézmény fennállásának 90. évfordulójáról szintén az idén emlékezik meg.

Végül, de nem utolsósorban, szándékaink szerint az ünnep alkalmából megjelentetjük a Felderítő Szemle Emlékszámát, amelyet teljes egészében az önálló magyar katonai felderítés és hírszerzés kilenc évtizedes történetének szentelünk.

DR. SZILVÁGYI TIBOR MK. ŐRNAGY

A KOSZOVÓI ALBÁNOK KETTÉVÁGTÁK A GORDIUSZI CSOMÓT

Szerbiai reakciók és a nemzetközi következmények Koszovó függetlenségének deklarálását követően

Az 1999 júniusa óta nemzetközi protektorátus alatt álló Koszovó parlamentje 2008. február 17-én deklarálta önálló államiságát. Ban Ki Mun ENSZ-főtitkár nem foglalt állást Koszovó függetlensége ügyében, és Joachim Rucker, a koszovói nemzetközi adminisztráció (UNMIK¹) vezetője sem tett semmit az egyoldalú lépés ellen. A közel egy évtizedes konszolidációs folyamatnak furcsa vége lett. Koszovó státuskérdését az érintett felek megegyezése nélkül, bizonyos nemzetközi jogi alapelvek (államok szuverenitása és területi integritása) és nemzetközi egyezmények (ENSZ Alapokmány, Helsinki Záróokmány, az ENSZ BT 1244. számú határozata²) előírásainak figyelmen kívül hagyásával, önkényesen megadták. A 2007. november 17-ei koszovói általános választásokat követően megalakult új koszovói parlament és kormány „engedélyt kapott” az Egyesült Államoktól és az Európai Unió adminisztrációjától az egyoldalú lépés megtételére. A legnagyobb vesztes kétségkívül Szerbia, amely területének 15%-át elveszítette, de a nemzetközi jogrend is csorbát szenvedett, ami minden bizonnyal tanulságos lesz a közeljövőre nézve. A koszovói kérdés azonban nem zárult le, hiszen a szerbiai állami vezetés a nemzetközi jogra hivatkozva nem mond le Koszovóról, a szerb „történelmi és kulturális bölcsőnek” tekintett területről. Koszovó függetlenségének deklarálásával az „albán kérdés”, azaz a Nyugat-Balkán albánok lakta területeinek egyesítésére irányuló törekvés bizonyos szélsőséges albán szervezetek nemzetegyesítő elképzelései miatt hangsúlyosabbá válhat. A nemzetközi közösségnek ezért fokozottabban oda kell figyelnie, hogy a térségben ne keletkezzen újabb biztonsági kihívás, esetleg konfliktus. Szükség van a koszovói eset tanulságainak levonására, és az EU-integráció – mint közös cél – erőteljesebb támogatására is.

Az Ahtisaari-terv és a nemzetközi koszovói vita kezdete

Az UNMIK legfőbb célja kezdetektől fogva a tartomány demokratizálása, gazdaságának konszolidációja és a társadalmi viszonyok rendezése volt. A nemzetközi közösség „alapkövetelmények a státus előtt” („standards before status”) politikája azonban nem érte el a célját, mert a koszovói albánok a státus nélkül nem voltak hajlandók vállalni a felelősséget a Koszovó területén bekövetkező eseményekért. Eközben Szerbia is akadályozta a rendezési folyamatot, bizonyítani akarta, hogy nem fogadja el Koszovó feletti szuverenitásának elvesztését, illetve a nemzetközi protektorátus meglétét. A rendezési elképzelés a nyomásgyakorlás érdekében módosult, és végül – hibásan – a státuskérdés kapott prioritást az

¹ www.unmikonline.org

² www.un.org/Docs/sc/

alapkövetelmények teljesítésével szemben („standards after status”). Ekkorra világossá vált, hogy a szerbek csak széles körű autonómiát adnának Koszovónak, a koszovói albánok viszont csak a függetlenséget fogadnák el. Az ismert pathhelyzetben Kofi Annan akkori ENSZ-főtitkár 2005 novemberében megbízta Martti Ahtisaari finn diplomatát, hogy szervezze meg a koszovói státustárgyalásokat, majd tegyen javaslatot a rendezésre.

A 2006 februárjában megkezdődött és egy éven át tartó koszovói egyeztető megbeszélések nem hozták meg a várt eredményt, az érintett felek nem voltak hajlandók saját elképzeléseikből és álláspontjukból engedni. Ahtisaari 2007 márciusában elkészítette jelentését (Ahtisaari-terv³), amely mindkét félnek engedményeket tett, és nemzetközileg felügyelt függetlenséget javasolt Koszovó számára. A dokumentum

– miután a tárgyalások során bebizonyosodott, hogy a státus tekintetében nincs lehetőség a közös álláspont kialakítására –, végül elsősorban technikai kérdésekre és azok megoldására koncentrált. Előírányozta, hogy egy 120 napos átmeneti időszakot követően az EU új missziója venné át az UNMIK szerepkörét. A tervezet a szerbeknek (és más kisebbségeknek is) kedvezményeket és kiváltságokat kínált, akik különleges kapcsolatokat ápolhattak volna Belgráddal.

Szerbia azonban egyszerűen megijedt a függetlenség szó bármilyen kontextusban történt használatától, és habár a dokumentum a helyi szerbek számára számos pozitív elemet tartalmazott, mégis elutasította. Az Ahtisaari-tervet az ENSZ Biztonsági Tanácsa is megvitatta. Oroszország saját szuverenitásának és területi épségének védelme, nagyhatalmi ambícióinak kifejezésre juttatása és nyugat-balkáni gazdasági érdekeinek megalapozása céljából – a nemzetközi jog védelmezőjeként – Szerbia pártjára állt. A nagyszláv testvériség és a pravoszláv együvé tartozás – bármennyire is furcsa – kevés szerepet játszott. A koszovói albánok – akiknek ugyan a teljes, korlátozás nélküli függetlenség volt a céljuk –, Szerbia totális elutasító magatartását látva elfogadhatónak tartották az Ahtisaari-tervben javasolt felügyelt függetlenséget is.

Az Ahtisaari-terv végül nem kapott támogatást az ENSZ BT-ben, mert két állandó BT-tagállam, Oroszország és Kína (utóbbi kevésbé határozottan) is elutasította azt. Az Egyesült Államok és az EU vezető államai viszont ezt a dokumentumot tartották – és tartják ma is – a lehető legjobb megoldásnak a koszovói kérdés rendezésére. A nemzetközi politika tehát két pólusra szakadt, az Ahtisaari-tervet támogatók (realisták: a kialakult valós helyzetet előnyben részesítők) és ellenzők (legalisták: a nemzetközi megállapodásokhoz ragaszkodók) táborára. Igazán ekkor vált nemzetközivé a koszovói kérdés, amit az egyes szereplők – főként az Egyesült Államok és Oroszország – saját nemzetközi befolyásuk növelésére is fel kívántak használni.

Folytatódó tárgyalássorozat a „Trojka” közvetítésével

Vojislav Kostunica szerb miniszterelnök és pártja, a Szerbiai Demokrata Párt (DSS) számára mindig is fontos volt a koszovói mítosz ébren tartása, igazán

³ www.unosek.org/unosek/en/statusproposal.html

azonban akkor lett létkérdés, amikor veszélybe került Szerbia területi integritása. Az Ahtisaari-terv ugyanis a miniszterelnök olvasatában Koszovó teljes függetlenségének előkészítése volt, ami a Szerbia területének 15%-át kitevő és a szerb kultúra bölcsőjének tartott Koszovó elszakítását eredményezte volna. Kostunica és kormánya élesen szembehelyezkedett a Martti Ahtisaari által elkészített dokumentumtervezettel.⁴ Az Ahtisaari-terv 11. számú melléklete (tartalmát a DSS a NATO koszovói teljhatalmi törekvéseként értelmezi) miatt Kostunica 2007 augusztusában azzal vádolta meg a NATO-t, hogy egy saját bábállamot kíván létrehozni Koszovóban. A szerb miniszterelnök által Koszovó kapcsán képviselt éles NATO-ellenes retorika és az 1999-es NATO-bombázások felelegetése meghozta a várt hatást. A Szerbiában már addig is alacsony népszerűségnek (40–45%) örvendő NATO tekintélye, azaz Szerbia NATO-tagságának hazai támogatottsága rövid idő alatt mindössze 20–25%-ra csökkent. A NATO–szerb kapcsolatok Kostunica kampányának köszönhetően minimális szintre kerültek, a 2006 decemberében elért szerb PFP-tagságot pedig nem sikerült továbbfejleszteni. A 2007 szeptemberében aláírt Prezentációs Dokumentum⁵ volt az utolsó megállapodás Szerbia és a NATO között, amelyből azonban Kostunica utasítására kivették az ország NATO-csatlakozási törekvését.

„Az Ahtisaari-terv megbukott!” – jelentették ki diadalmasan a szerbiai politikusok, akik újabb tárgyalássorozatot szorgalmaztak. Ekkor segítségükre sietett Moszkva, és sikerült elérni, hogy a koszovói kérdésben évek óta közvetítő Kontakt Csoportból egy amerikai, egy európai uniós és egy orosz képviselő részvételével megalakult az úgynevezett „Trojka”, amely 2007 augusztusától ismét közvetített a szerbek és a koszovói albánok között.⁶ A „Trojka” mandátuma 2007. december 10-éig tartott, amikor is be kellett nyújtaniuk a szerb–koszovói albán dialógusról szóló jelentésüket az ENSZ főtitkárának. Hamarosan kiderült, hogy a felek egymástól élesen eltérő álláspontja miatt a kompromisszumos megoldás megtalálása ismét lehetetlen volt Koszovó státuskérdése kapcsán. A szerbek nem engedtek az „autonómiánál több, de a függetlenségnél kevesebb” opcióból. A koszovói albánok viszont már csak a státus utáni helyzetről, azaz két szuverén állam kapcsolatáról voltak hajlandók tárgyalni. Számukra eldöntött tény volt, hogy Koszovó csakis önálló állam lehet.

A nemzetközi szintéren elindult a nyilatkozatháború, és voltak érvek Koszovó függetlensége, de Szerbia területi integritásának megőrzése mellett is. Megkezdődött az országok helyezkedése és felsorakozása az egyik (amerikai) vagy a másik (orosz) opció mellett. A koszovói albánok megelégték a „huzavonát”, az Egyesült Államokat – és részben az EU-t is – a hátuk mögött tudva egyre gyakrabban hangoztatták, hogy amennyiben nincs más lehetőség, akkor egyoldalúan kikiáltják függetlenségüket.

A Hashim Thaçi vezette új koszovói kormány „nemzetközi kérésre” elhalasztotta a függetlenségi deklarációt a szerbiai elnökválasztásokat (2008. január 20. és február 3.) követő időre. Bejelentették azonban, hogy azt követően már nem

⁴ Kraj bečkih pregovora bez dogovora; www.b92.net/info/vesti; 2007. 03. 10.

⁵ www.mfa.gov.yu/Policy/Priorities/srb_pfp_presentation_document.pdf

⁶ Solana: Pregovori o Kosovu najverovatnije sredinom avgusta; www.danas.co.yu; archív: 2007. 08. 02.

tudnak várni. Az elnökválasztások második fordulójában Borisz Tadic demokrata párti vezető, hivatalban lévő elnök versengett Tomiszlav Nikolics radikális jelölt ellen. A koszovói albánok két opciót tartottak evidenciában: amennyiben Nikolics győz, akkor mielőbb, ha Tadic, akkor kis kivárással, de mindenáron deklarálják függetlenségüket. A szerbiai elnökválasztások második fordulójában végül Tadic győzött kis (néhány százalékos) különbséggel, így a második változat lépett érvénybe. A koszovói albán vezetés konzultált az UNMIK, az Egyesült Államok és az EU vezetőivel, majd a parlament 2008. február 17-én kikiáltotta a tartomány függetlenségét, azaz elszakadását Szerbiától.

A szerb „nemzeti tragédia”

Kostunica nem érte be azzal, hogy a koszovói rendezés miatt csak a NATO-t kritizálta. Hamarosan az EU is a szerb támadások középpontjába került, miután a szervezet megkezdte új missziójának (European Union Rule of Law Mission in Kosovo – EULEX bírói és rendőri kontingens) előkészítését a „nemzetközi elismerést” végül is nem kapott Ahtisaari-terv alapján. Az EU 2008. január 28-ára tervezte a Stabilizációs és Társulási Megállapodás (SAA) ratifikálását Szerbiával, de Hollandia ellenállása révén (a szerb háborús bűnösök kiadatásának elmaradása miatt) ez meghiúsult. Az EU által később kínált Politikai Megállapodást viszont már Kostunica nem akarta aláírni. Azzal vádolta meg az Uniót, hogy el kívánja szakítani Koszovót Szerbiától, ezért Belgrád nem támogatja az EULEX koszovói tevékenységét, és együttműködni sem hajlandó vele. Kostunica szerint különben sincs jogi alapja az EU küldetésének, hiszen az EULEX kizárólag az ENSZ BT határozata alapján válthatná le az UNMIK-ot. „A nemzetközi konszenzus hiánya miatt erre pedig jelenleg nincs esély” – hangoztatta Kostunica.

A koszovói albán függetlenségi deklaráció nem érte teljesen felkészületlenül a szerbiai adminisztrációt. A szerb kormány (Demokrata Párt – DS, Szerbiai Demokrata Párt – DSS, G17 Plusz, Új Szerbia – NS) már előre elfogadott egy Akciótervet⁷, amit Koszovó függetlenségének deklarálását követően alkalmaztak is. Miután a dokumentum államtitok minősítésű, kizárólag a február 17-e – Koszovó önállóságának kinyilvánítása – óta hozott intézkedésekből lehet következtetni annak tartalmára. A szerb miniszterelnök már aznap beszédet intézett a szerbiai közvéleményhez, amelyben elítélte Koszovó függetlenségének kikiáltását, és meg is nevezte a „bűnösöket”: az Egyesült Államokat, a NATO-t és az EU-t. Ez aztán olaj volt a tűzre! Koszovót „pszeudoállamnak” nevezte, amelyet a koszovói albánok a nemzetközi jog súlyos megsértésével hoztak létre. Az előre megírt szövegben Kostunica nyomatékosan kijelentette, hogy Szerbia sohasem fogadja el Koszovó függetlenségét, azaz az ENSZ Alapokmánya, az ENSZ BT 1244. számú határozata és általában a nemzetközi jogi előírások és szabályok semmibe vételét. Kostunica szerint Koszovó örökre Szerbia része marad, és elfogadhatatlan, hogy egy európai demokratikus ország, vagyis Szerbia területén egy másik államot hozzanak létre, teljesen jogtalanul. Ettől a pillanattól kezdve valamifajta szenvedélyes ellenreakció vette kezdetét a szerb kormányzat (főként a DSS) és a lakosság részéről. Már február 17-én este (állítólag szervezett) tüntetések voltak Belgrádban, az erőszakosan

⁷ Dokument od najvišeg stepena državne tajnosti; www.danas.co.yu; archív: 2008. 01. 15.

demonstrálók megtámadták az amerikai, a szlovén és az albán nagykövetséget, és a város több pontján randalíroztak. A szerb kormány február 18-ára rendkívüli parlamenti ülést, 21-ére pedig egy nagyszabású békés tüntetést jelentett be.

A 250 fős szerb törvényhozás február 18-án 225 igennel, ellenszavazat nélkül támogatta a Koszovó függetlenségét megsemmisítő határozat elfogadását, miközben a Liberális Demokrata Párt (LDP), a Vajdasági Magyar Szövetség (VMSz) és a Vajdasági Szociáldemokrata Liga (LSV) küldöttei nem voksoltak.⁸ A koszovói függetlenség napjától gyakorlatilag Szerbia-szerbe, valamint a koszovói szerbek lakta településeken – elsősorban Koszovoszka Mitrovica északi részén, később pedig a világ minden táján, ahol szerbek élnek –, tiltakozások és tüntetések kezdődtek.

Február 21-én Szerbia meg akarta mutatni a világnak, hogy mennyire fontos a szerb nép számára Koszovó, és az ügy érdekében milyen sok embert tudnak mozgósítani. A több százézes belgrádi tömeg nyugodtan tüntetett a szerbiai Szkupstina (parlament) épülete előtt, majd átvonultak a Szveti Száva Székesegyház elé, a koszovói szerbekért tartott istentisztelet helyszínére. A békés megmozdulás margóján azonban ismét rendzavarás történt, a „huligánok” (a sajtó nevezte őket így) megtámadták az amerikai, a horvát, a német, a török és a belga nagykövetséget. A belgrádi rendőrség nem avatkozott be időben, közömbösen hagyta, hogy a tömeg randalírozzon és üzleteket fosztogasson. A legnagyobb károk az amerikai és a horvát képviselőket keletkeztek, több százan megsebesültek, egy személy pedig életét vesztette az amerikai nagykövetség épületében. A népharag csak azt követően csendesedett le, hogy a fiatal rendbontók kirabolták a belgrádi sétálóutca patinás üzleteit.⁹ A B92 Televízió épülete is „ostrom alá” került, állítólag azért, mert élőben adták a belgrádi zavargásokat, amelyek azonnal „braking news”-ként járták be a világot. A békés tüntetésen mondott beszédek hangvétele kétségkívül felbujtó és bosszúra sarkalló volt, miközben a tömegben a külföldi cégek (Raiffeisen Bank, OTP, OMV, MOL, VIP) bojkottjára felhívó röplapokat osztogattak. A szerb népharag önmaga ellen fordult, a saját tulajdont és értékeket rombolta, közben a sajtószabadság intézménye is megrendült, a külképviseletek megrongálása pedig nemzetközi jogi konvenciókat is megsértett. A „szerb bumeráng” ismét visszatért, ki tudja hányadszor...

A szerbek, különösen a koszovói szerbek „nemzeti tragédiaként” élték meg Koszovó függetlenségének deklarálását. Első reakcióikat nem a józan ész, hanem a szenvedélyes nacionalista érzelmviláguk irányította. Nem sikerült megmutatniuk a világnak, hogy Szerbia érett, európai demokrácia, hiszen ismét előjött a '90-es évek retorikája: az idegengyűlölet, a fenyegetés és a félelemkeltés.

Koszovó szerbek által lakott területein – elsősorban Észak-Koszovóban és Koszovoszka Mitrovica északi részén – különösen feszültté vált a helyzet. A helyi szerbek le akartak rombolni két határátkelőt (Jarinje és Brnjak) a Szerbia és Koszovó közötti adminisztratív határon, ezzel is kifejezésre juttatva, hogy nem

⁸ Prvo vanredno zasjedanje Narodne Skupštine Republike Srbije u 2008. godini; www.parlament.sr.gov.yu

⁹ www.tanjug.co.yu/Dogadjaji/Protest/default.aspx

fogadják el a tartomány függetlenségét.¹⁰ Miközben Koszovó albánok lakta részén viszonylag nyugodt volt a helyzet, a koszovói szerbek folyamatosan tüntettek. A szerb kormány (azon belül is elsősorban a DSS) tagjai mindent megtettek azért, hogy ellenőrzésük alatt tartsák a szerbek lakta koszovói területeket. Kijelentéseik sajnálatos módon nem a megbékélést szorgalmazták, hanem a szerb–albán feszültséget szították. Ezt mélységesen elítélte és kifogásolta Peter Feith, az Európai Unió koszovói különmegbízottja is.

Szerencsére óriási különbség van a jelenlegi és a 2000 előtti Szerbia között. Borisz Tadic elnök és pártja, a Demokrata Párt (DS) reálpolitikai irányvonalának köszönhetően már jó előre kizárták az ellenreakciók eszköztárából a szerb fegyveres erő alkalmazásának lehetőségét, azaz koszovói bevetését az ország területi integritásának védelme érdekében.

Hogyan tovább Koszovó függetlenségének kinyilvánítása után?

Koszovó függetlenségének kinyilvánítása új helyzetet teremt a Nyugat-Balkánon. Ami történt, az mindenképpen precedensértékű, és legalább kétféleképpen értékelhető. Az egyik szerint ezután a világ más válságövezeteiben (Baszkföld, Észak-Írország, Észak-Ciprus, Dnyeszter-melléki területek, Abházia, Dél-Oszétia, Csecsenföld, Tajvan stb.) is alkalmazható a módszer, vagyis egy kis fegyveres erőszakot követően jön a nemzetközi protektorátus, majd a függetlenség. A másik felfogás szerint azonban Koszovó esete éppen óvatosságra int. Amennyiben a tárgyalásos és kompromisszumos megoldás nem járható út, akkor féltő, hogy egyoldalú lépések meghozatalára kerülhet sor. Tehát a dialógusra és a megegyezésre kell törekedni, mert végül „minden” elveszhet.

Szerbia az elmúlt időszakban kellemetlen helyzetbe hozta önmagát, amit a Koszovó függetlenségét elismerő országokkal a diplomáciai kapcsolatok alacsonyabb szintre helyezésének módja, az azt kísérő ellenséges reakciók és vádaskodások (a horvát–szerb ellentét kiújulása), valamint a gazdasági adatok (a külföldi befektetők távolmaradása, a szerb dinár romlása, a belgrádi tőzsde „mélyrepülése” stb.) is bizonyítanak. Bár Szerbia jogosan tiltakozik Koszovó függetlenségének egyoldalú deklarálása ellen, de retorikájával és tetteivel részben sikerült magára haragítani a NATO-t, az EU-t és az Egyesült Államokat. Mára veszélybe került Szerbia európai integrációja is (az euroatlanti tavaly nyáron Kostunica kezdeményezésére elveszett), hiszen úgy tűnt, hogy a szerb miniszterelnök próbálta diktálni az EU-csatlakozás feltételeit.

Amennyiben az EU missziót küld Koszovóba, akkor Szerbia nem lesz hajlandó együttműködni az európai szervezettel – jelentette ki Kostunica. A szűklátókörűség oda vezetett, hogy már-már az EU is nemkívánatos, miközben az elmúlt években sokat segített Szerbiának és Koszovónak, eurómilliárdokat adott az országnak, és kitérte kapuit a szerb közeledés előtt. Szerbia kormánya azonban nem élt a lehetőséggel, és figyelmen kívül hagyta azt a tényt is, hogy az ország lakosságának 70%-a európai integrációpárti.¹¹ Szomorú, hogy a pártpolitikai

¹⁰ Robbantások, gyújtogatások; www.magyar-szo.co.yu/arhiva/2008/02/20

¹¹ Ponovo na delu izolacionistička politika; www.danas.co.yu; archív: 2008. 02. 07.

érdekek fontosabbak lettek a nép akaratánál egy magát demokratikusnak nevező országban. A nyugati országokkal fenntartott diplomáciai kapcsolatok korlátozása elsősorban Szerbia számára okozott károkat, és ha így folytatódik, akkor Szerbiának izolált államként még kevesebb lehetősége lesz koszovói érdekeit védeni. Ezt Borisz Tadiccs elnök is többször kihangsúlyozta, és ellenezte a nemzetközi kapcsolatok elbizonytalanítását és megrontását.

Az elmúlt időszakban – főként Kostunica részéről –, felmerült a lehetősége és politikai igénye, hogy Szerbia fűzze szorosabbra kapcsolatait Oroszországgal. Szerbia európai integrációjának azonban hosszú távon nincs alternatívája, mert Szerbia is szerves része az európai politikai, gazdasági és társadalmi folyamatoknak. Oroszország több tekintetben sem jelenthet alternatív megoldást, hiszen csak az EU-nak van felzárkóztató politikája, a szerb vendégmunkások az EU-ban dolgoznak, a szerb árukereskedelem többségét az EU-val bonyolítják, és a szerbek is az európai értékrendet fogadják el. Ráadásul a még nem EU-tag környező országok is elszántan törekednek az EU-csatlakozásra, tehát Szerbia a régióban is elszigetelődhet, esetleges különutas politikájával. Egyébként a gazdaságilag jó partner Oroszország (különösen a szerb olajtársaság, a NIS odaigérése után) sem bánja, ha Szerbia az EU-hoz közeledik, és egy biztonságos befektetési térség része kíván lenni.

Már az elnökválasztás idején érzékelhető volt a szerb kormányon belüli koalíciós szakadás (Kostunica nem támogatta Tadiccsot a kampány során), ami Koszovó függetlenségének kikiáltásával csak tovább mélyült. A DSS tagjai éles kritikával illették az Egyesült Államokat és az EU-t, miközben a DS próbálta enyhíteni a külpolitikai feszültséget, nehogy az ország önmagát izolálja. Kostunica Nyugat-ellenes politikája átmenetileg válságba sodorta az országot. Lehetséges, hogy ez volt a célja, hiszen hatalmát csak úgy tudta átmenteni, hogy újra zűrzavart és káoszt teremtett. A szerb miniszterelnök azzal, hogy nem segítette Tadiccsot az elnökválasztáson, jelentősen veszített népszerűségéből. A koszovói ügy jól jött neki, hiszen újra reflektorfénybe került, és a „nemzetmentő” szerepében tetszelgett. Nem vette azonban észre (vagy nem akarta észrevenni), hogy kivonta Szerbiát a nemzetközi folyamatokból, és emiatt az ország újabb értékes időt veszített a felzárkózás tekintetében.

Egyes szerbiai elemzők élesen kritizálták a szerb miniszterelnök tetteit, és a néhai Szlobodan Milosevics jugoszláv elnökéhez hasonlították a szerb miniszterelnök Koszovó kapcsán kinyilvánított reakcióit. Végül Kostunica is beismerte, hogy a kormány nem egységes Koszovó kérdésében, ezért a 2008. március 10-ei rendkívüli kormányülésen megszavaztatta a miniszterekkel a szerb parlament feloszlátásának és az előrehozott szerbiai parlamenti választások megtartásának kezdeményezését, majd lemondott. A választásokig ügyvezető kormány funkcionál. Tadiccs elnök kiírta az idő előtti parlamenti választásokat 2008. május 11-ére, amikor a helyhatósági és a tartományi választásokat is tartják. A szavazás tétje kétségkívül Szerbia európai integrációjának folytatása lesz.

Koszovó függetlenségének deklarálását követően a szerb kormány feltétlen segítségnyújtásáról biztosította a koszovói szerbeket, akiket a kormánytagok meglátogattak, és talán a teljesítőképességükön is túl ígéretekkel halmozták el őket. A szerb kabinet célja az volt, hogy gyakorlatilag ne veszítse el Koszovót, a szerb

polgárokat saját állampolgárainak tekintse, a területet pedig továbbra is Szerbia részeként aposztrofálja. Észak-Koszovó helyzete a legkényesebb, belgrádi utasításra a helyi szerbek egyelőre nem hajlandók együttműködni a koszovói albánokkal, az EU-val, és átmenetileg az UNMIK-kal sem. Vannak olyan szerb vélemények, amelyek szerint a „látszólagos siker” érdekében Koszovót fel kellene osztani, és a szerbek lakta területek Szerbiához kerülnének. Ennek mikéntje azonban még nem körvonalazódott. Az észak-koszovói területen a szerbek egy tömbben élnek, így a koszovói albánok lakta területektől könnyen elválaszthatók lennének, de a déli területeken található szerb enklávék helyzetét ez sem oldaná meg. Az esetleges felosztás rossz precedenst teremthetne – különösen a többnemzetiségű Macedónia és Bosznia-Hercegovina egységének esetleges megkérdőjelezése miatt –, és a déli szerb enklávékon kívül a Szerb Pravoszláv Egyház lenne az egyik legnagyobb vesztese a folyamatnak, hiszen a szerb nép történelmi és vallási emlékei akár a Koszovó felosztását határozottan ellenző szélsőséges koszovói albánok célpontjaivá is válhatnak. A nemzetközi közösség koszovói erői (UNMIK, KFOR, és a tervezett EULEX) is ellenzik Koszovó felosztását, viszont támogatják, hogy a koszovói szerbek különleges kapcsolatokat ápolhassanak Belgráddal. A koszovói albánok álláspontja egyértelmű: Koszovó zászlaja is a jelenlegi határokon belül „képzeli el” Koszovó Köztársaságot.

Összegzés

A koszovói kérdésben minden szereplő hibázott.

A koszovói albánok úgy deklarálták függetlenségüket, hogy azt jogi, politikai és gazdasági szempontból nem készítették elő.

A szerbek éveken át nem tettek meg mindent a koszovói viszonyok rendezéséért, saját igazukat úgy akarták bizonyítani, hogy a nemzetközi konszolidációs tevékenység kudarcát várták.

A nemzetközi közösség nem tudott egységes álláspontot kialakítani, így az ENSZ-ben nem is volt esélye a megegyezésnek. Ráadásul az EU sem volt képes konszenzusra jutni a koszovói státuskérdést illetően: Románia, Szlovákia, Ciprus, Spanyolország és Görögország ellenzik Koszovó függetlenségét.

A közös nevezőt – az európai integrációs célt – kellett volna megragadni és kihasználni, most azonban azért kell küzdeni, hogy Szerbia számára ismét vonzó legyen az EU-csatlakozás és a regionális együttműködés. A legkedvezőbb az lett volna, ha Szerbia és Koszovó (utóbbi feltételes függetlenséget élvezve, de önálló államisággal nem rendelkezve) párhuzamosan készül az EU-integrációra, és egyfajta versenyhelyzet alakul ki közöttük. Először teljesíteni kellett volna az alapkövetelményeket, azaz a standardokat¹², amelyek összhangban vannak a csatlakozási kritériumokkal. A szerb–koszovói kapcsolatok rendezését, az európai perspektíva megszilárdítását és a felzárkózási folyamat befejezését követően Szerbia és Koszovó – de talán az „albán kérdésben” érintett államok közössége is – együtt csatlakozhatott volna az Európai Unióhoz. Ezt Kostunica is elfogadta volna, és nem

¹² www.unmikonline.org/standards/index/html

történt volna meg az előzőekben vázolt meggondolatlan láncreakció. Az EU-ban ma már a határok jelentőségüket veszítik, csak ehhez az érzéshez végre fel kellene nőni.

A koszovói függetlenségi deklaráció kihatással lehet a Nyugat-Balkán biztonsági helyzetére, ezért folyamatosan figyelemmel kell kísérni a regionális folyamatokat. Az „albán kérdést”, azaz az Albániában, Montenegróban, Koszovóban, Szerbiában, Macedóniában és Görögországban élő albánság „nemzeti kohéziós” problémáját az EU-integrációval kell megoldani, amiben jelentős szerepet kell szánni az érintett államok egymás közötti, és az EU-val, illetve a NATO-val (KFOR) történő együttműködésének. A Dayton-i rendezés megingott, hiszen a boszniai Szerb Köztársaságban élő szerbek vezetői felvetették: jogot formálhatnak maguknak, hogy Koszovó példáján önállósodási törekvéseket tápláljanak.¹³ A jelenlegi biztonságpolitikai helyzetben nehéz lesz meggyőzni az érintett államokat az EU-integráció (majdnem) „mindent megoldó” szükségességéről, mert Szerbia és a boszniai Szerb Köztársaság illegitimnek tartja az EULEX missziót, és a nemzetközi jog megsértésének tényéből indul ki az EU megítélése kapcsán. Ezért mindenáron arra kellene törekedni, hogy az EU a jövőben legális és legitim módon működjön a Nyugat-Balkánon, különben saját értékrendjét negligálja.

A szerb állami vezetés (csak) azt teheti, hogy a nemzetközi jog segítségével tovább védi érdekeit, ezenkívül pedig jó kapcsolatokra törekszik a szomszédaival, amibe a koszovói albánok is beletartoznak. Szerbia számára nem zárult le Koszovó függetlenedési folyamata, sőt a nemzetközi szintén sem vészett el az ügy. Nagyon sok állam Szerbia pártján áll, akik nem akarnak hasonló helyzetbe kerülni saját nemzetiségi-hovatartozási problémáik miatt. Oroszország – a szerbek legnagyobb támogatója – jogosan lép fel a nemzetközi jog védelmében, viszont retorikája időnként elfogadhatatlan. Dimitrij Rogozin – aki Oroszország képviselője a NATO-nál –, a koszovói szerbeknek nyújtott segítség céljából katonai erő alkalmazását is kilátásba helyezte, amennyiben a KFOR túllépi a mandátumát.¹⁴ A koszovói kérdésnek nincs katonai megoldása, kizárólag politikai, diplomáciai és jogi, amit Szerbia állami vezetői helyesen szorgalmaznak. Oroszország képviselői néha Amerika- és NATO-ellenes kijelentésekre ragadtatták magukat Koszovó miatt, ami óriási károkat okoz a nemzetközi kapcsolatoknak.

Annak ellenére, hogy Szerbia nem ismeri el a pristinai intézményeket és Koszovó függetlenségét, szükség lenne a szerbek (különösen a koszovói szerbek) és a koszovói albánok közötti közvetlen tárgyalások megkezdésére, a gyakorlati problémák (biztonsági szempontok, politikai és gazdasági kapcsolatok, standardok, tulajdonjogi kérdések, emberi és kisebbségi jogok, a kulturális örökség védelme stb.) megoldása érdekében. Minden szereplő ugyanazt szeretné, vagyis a fegyveres konfliktus elkerülését, a stabilitást és a biztonság fenntartását. Ehhez végre fel kellene adni az előítéleteket, és együtt kellene működni a közös törekvések (EU-integráció, Kostunica pártja átmeneti ellenállása ellenére is) megvalósítása érdekében. Világosan látszik, hogy jogi megoldást jelenleg nem lehet találni, hiszen az ENSZ tagállamainak érdekei olyannyira eltérők egymáséitól. A koszovói kérdés

¹³ Ezek tüntettek Bosznia–Hercegovinában Koszovó miatt; www.hvg.hu/vilag/20080226_bosznia_hercegovina_tuntetes.aspx

¹⁴ Rogozin: Mogueće da Rusija primeni oružanu silu; www.blic.co.yu/arhiva.php; 2008. 02. 22.

európai ügy, a kontinensen könnyebb áthidalni a problémákat, mint a nemzetközi érdekek (ENSZ) sűrűjében. Az EU kétségkívül az eddigi legnagyobb kihívással kénytelen szembenézni Koszovóban, és ha hibázik, akkor Szerbia és Oroszország azonnal kihasználja a helyzetet, és kritikájának középpontjába állítja az Uniót.

A koszovói ügy a nemzetközi szinten a világ újrafelosztásának jegyében zajló folyamat részévé vált. Mind az Egyesült Államok, mind Oroszország megpróbálják befolyási övezeteiket növelni, a koszovói vita pedig alkalmas arra, hogy nagyhatalmi érdekeiket érvényesítsék, és maguk mellé állítsák a kis államokat. Ezért kell a szubszidiaritás elvét követni – azaz a problémát ott megoldani, ahol jelentkezik –, és nem szabad magasabb szintre emelni, hiszen azzal már visszaélnék a nagyhatalmak is. Az lett volna az ideális, ha a szerbek és a koszovói albánok megegyeznek egymással. Ez sajnos nem így történt, a következményeket Európának kell viselnie. A Koszovó nemzetközi elismerésével és a konszolidációs tevékenységgel kapcsolatos igazi nehézségek majd csak ezután kezdődnek. Szerbia állami vezetése ugyanis „ígéretei szerint” mindent megtesz annak érdekében, hogy Koszovó ne lehessen jogalanya (például ENSZ- és EBESZ-tagság révén) a nemzetközi közösségnek.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- *Dokument od najvišeg stepena državne tajnosti.*
www.danas.co.yu; archív: 2008. 01. 15.
- *Ezrek tüntettek Bosznia–Hercegovinában Koszovó miatt.*
www.hvg.hu/vilag/20080226_bosznia_hercegovina_tuntetes.aspx
- *Kraj bečkih pregovora bez dogovora.* www.b92.net/info/vesti; 2007. 03. 10.
- *Ponovo na delu izolacionistička politika.*
www.danas.co.yu; archív: 2008. 02. 07.
- *Prvo vanredno zasedanje Narodne Skupštine Republike Srbije u 2008. godini.*
www.parlament.sr.gov.yu
- *Robbantások, gyűjtogatások.*
www.magyar-szo.co.yu/arhiva/2008/02/20
- Rogozin: *Moguće da Rusija primeni oružanu silu.*
www.blic.co.yu/arhiva.php; 2008. 02. 22.
- Solana: *Pregovori o Kosovu najverovatnije sredinom avgusta.*
www.danas.co.yu; archív: 2007. 08. 02.
- www.mfa.gov.yu/Policy/Priorities/srb_pfp_presentation_document.pdf
- www.tanjug.co.yu/Dogadjaji/Protest/default.aspx
- www.un.org/Docs/sc/
- www.unmikonline.org
- www.unmikonline.org/standards/index/html
- www.unosek.org/unosek/en/statusproposal.html

**A VILÁGPOLITIKA FŐBB TENDENCIÁI 2008-BAN,
KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A TERRORIZMUS ELLENI
KÜZDELEMRE**

A világpolitikában várhatóan 2008-ban is érvényesülnek a biztonságot befolyásoló globális trendek – a klímaváltozás, a demográfiai változások, a tömegpusztító eszközök proliferációja, az aszimmetrikus küzdelmek, a nem állami tényezők szerepének erősödése és az energiapiacért folytatott harc. A terrorizmus elleni küzdelem széles körű egyeztetést, közös cselekedetek sorát követeli meg, ami nyilvánvalóan nem fejeződik be 2008-ban. Tanulmányomban azokat a fontosabb politikai mozgatórugókat és összefüggéseket igyekszem összegezni, amelyek befolyásolhatják a világpolitikai eseményeket, a nagyhatalmak politikáját és a terrorizmus elleni fellépést.

Ebben az évben a világpolitikában várhatóan három területen következnek be változások:

- Az al-Kaida stratégiai támadó képességei tovább gyengülnek, ami lehetővé teszi, hogy a nemzetközi közösség hatékonyabban lépjen fel a terrorizmus ellen. Irakban folytatódhat a biztonság stabilizálódása, bár ez hullámzó tendenciát mutat, hiszen a belső erőviszonyok, a „ki kít győz le” kérdése az országban még nem dőlt el. Ha a biztonsági helyzet javul, akkor lehetőség nyílik az ott állomásozó amerikai erők csökkentésére.

- Oroszország határozottabbá, öntudatosabbá válik, egyre nagyobb beleszólást kér a világpolitikába, igyekszik kihasználni az Egyesült Államok néhány területen (például a Közel-Keleten) jelentkező hátrányát.

- A világgazdaságban – jóllehet fejlődik –, drámai átalakulással nem kell számolni. A kőolajárak a többéves hullámzás után 2008-ban valamelyest csökkennek. A kőolajexportálók továbbra is készpénzt akarnak, amelyet – mivel országukban nem tudnak befektetni –, vagy megtartanak, vagy befektetnek ott, ahol arra a legjobb lehetőség van. Ha ehhez hozzáadjuk az ázsiai országok óriási exportkínálatát, komoly készpénzkezelési problémákkal kell szembenézni, főként a dollár esetében, ami gyengesége ellenére is még mindig a legfőbb fizetőeszköz marad.

Az Amerikai Egyesült Államok helyzete

A bevezetőben jelzett folyamatok kölcsönhatásban vannak, erősíthetik, illetve gyengíthetik egymást, és hatással lehetnek egy negyedik tényezőre, az amerikai elnökválasztásra is. Az eddigi tapasztalatok alapján a választás évében az Egyesült Államokban a figyelem inkább a belpolitikára terelődik, de az sem hagyható figyelmen kívül, hogy a jelenlegi adminisztrációból nincs elnökjelölt, ami megnehezíti a jelenlegi stratégiai elgondolások megvalósíthatóságát. Ehhez

negatívan járul hozzá Bush elnök népszerűtlensége és a Kongresszus demokrata többsége is. Ebből viszont az következik, hogy az adminisztráció a gyakorlattal ellentétben inkább a külpolitikára összpontosít, mivel annak folytatásához nincs szüksége kongresszusi jóváhagyásra, illetve a lakosságot is kevésbé foglalkoztatja a külpolitika a választás évében. Az amerikai külpolitikát 2001-től erősen leköti az afganisztáni, 2003-tól az iraki háború, annak minden vonzatával együtt. Afganisztán 2001-ben történt megtámadása óta az Egyesült Államok kénytelen szembesülni azzal a ténnyel, hogy nem rendelkezik elegendő katonai képességgel az al-Kaida működését segítő négy állam – Irán, Szíria, Pakisztán és Szaúd-Arábia – „kezelésére”, de nem képes győzelmet elérni sem Afganisztánban, sem Irakban. Az előbbi okok miatt nehéz egyetérteni azoknak az adminisztrációhoz közel álló elemző intézeteknek az értékelésével, amelyek azt igyekeznek sugallni, hogy sikerült az iraki szunnitákkal olyan szövetséget létrehozni, amely biztosítja a békét Irakban.

A Bush-adminisztráció *elsőként* Pakisztánnal próbálkozott, hogy szövetségessé tegye az Afganisztán elleni fellépésben, azonban nem sikerült katonai erővel a tálibok ellen pakisztáni területen akciókat végrehajtani. 2008 elejére Musarraf abba a helyzetbe került, hogy kijelentette: az Egyesült Államok nem hajthat végre katonai akciót pakisztáni területen. A *második lépés* Irak megtámadása volt, amely mindhárom problémás állammal határos. Az iraki háború a terrorizmus elleni küzdelem egyenes következménye. A folyamat *harmadik stádiuma* mindkét háború mindenáron való erőltetése volt addig, amíg sikerült meggyengíteni az al-Kaidát. Ennek eredménye azonban vitatható, hiszen az al-Kaida központi magját (ha beszélhetünk egyáltalán erről és meg tudjuk határozni, hogy földrajzilag hol található) egyes vélemények szerint sikerült kikapcsolni, ugyanakkor szerte a világban helyi szélsőségesek csoportjai jöttek létre, amelyek közül többen büszkén viselik az al-Kaida nevet.

Annak ellenére, hogy a közel-keleti politika fenntartására az Egyesült Államok kiadásai továbbra is magasak maradnak, nem várható, hogy a katonai erő alkalmazására fordítandó kiadások csökkennének. Irak mellett Pakisztán és Irán továbbra is az amerikai politika homlokterében marad. Ami azt jelenti, hogy 2008 több szempontból is hasonló lesz 2007-hez.

Az Oroszországi Föderáció helyzete

Oroszország az egyedüli állam, amely hasznot kíván húzni az Egyesült Államok közel-keleti politikájának zavarából. Az orosz állami vezetés tisztában van azzal, hogy ha az Egyesült Államok kikerül a jelenlegi közel-keleti konfliktusból, akkor figyelmét az egykori Szovjetunió térségére helyezi át. Ha ez bekövetkezik, akkor az Egyesült Államok szövetségeket fog irányítani Ázsiában, Európában és a Közel-Keleten egyaránt. Oroszországnak ezért a közvetlen szomszédságában újra kell vizsgálnia politikáját, annak érdekében, hogy elkerülje a hidegháború időszakában átélt feltartóztatás politikáját. Ennek megakadályozására Oroszország sürgető lépéskényszerben van. Egyes államok, mint Szíria, vagy Szaúd-Arábia – főként Irak miatt –, igyekeznek az Egyesült Államok politikai szövetségésévé válni. Más államok vezetése, például Dél-Korea, Tajvan, Ausztrália és Japán – kihasználva a belpolitikai helyzetet – új formákat keres az Egyesült Államokkal való további együttműködésre.

Európa pedig olyan új erőközpontok irányába mozdult el, amelyek két emberöltőn keresztül is hiányoztak, annak összes instabilitásával és bizalmatlanságával együtt.

A hidegháború befejezése óta Oroszország 2008-ban a „legkeményebb” geopolitikai helyzetbe kerül. A haderő folyamatos romlása megállt, új fegyvereket állítottak rendszerbe, az olaj és a gáz eladásából áramlanak a bevételek az országba, az adósság eltűnt, a csecsen felkelést kordában tartják, a központi kormány eltávolította az ellenzékot, a politikai rezsim otthon népszerű, az amerikai haderőt megakadályozták abban, hogy további akadályokat állítson az orosz érdekek megvalósulása elé. **Jelenleg a legnagyobb kihívás az orosz politika számára az, hogy miként hangolják össze az erőket.**

2008-ban a Kazahsztánon és Türkmenisztánon átvezető, a kínaiak által épített csővezeték megosztja az energiaáramlást, azaz Oroszország monopóliumát. A NATO és az EU bővítése Oroszország számára azt „hozta”, hogy nyugati szomszédai az említett szervezetekhez tartoznak, az ázsiai országok növekvő katonai kiadásai a kétfrontos küzdelem megvalósítását kívánják, **Koszovó önállóvá válása pedig az orosz érdekek megcsúfolását jelenti.** Bár az orosz haderő technikailag erősödik, a sorozott állomány kiképzettsége nem megfelelő, a tisztai állomány körében jelentős a korrupció. Összegezve: ha Oroszország biztosítani akarja önmagát egy feltörekvő Kínával és egy bővülő Európai Unióval szemben, akkor 2008-ban konkrét lépéseket kell tennie.

A FÁK-térségben 2008-ban három fontos területen várható változás.
Először: az orosz energiaszektorban 2003-ban kezdődött változás 2008-ban tetőpontra érkezik. A két óriás – a Rosneft és a Gazprom – közvetlenül, vagy szövetségesek bevonásával „lenyeli” az ország energiaiparának még független szereplőit. Remélhetőleg 2007 volt az az év, amikor Oroszország képes volt befolyásolni és ellenőrzés alatt tartani az európai energiaszektor. 2008-ban egy sor gázimport-projekt kezdődik el Európában, csökkentve ezzel az orosz függőséget.
Másodszor, és ez talán sokkal fontosabb: Oroszország felkészül a Nyugattal történő konfrontációra. Ez nem katonai összecsapást jelent, hanem inkább nézeteltérésekből adódó összeütközéseket. Ez megköveteli azt, hogy a NATO-t és az Európai Uniót is fel kell készíteni arra, hogy az orosz érdekeket sem lehet szem elől téveszteni. Több helyzet kínálkozik a nézeteltérésre, de a legkézenfekvőbb Koszovó. Jóllehet a Nyugat támogatja Koszovó önállóságát, valójában politikai, gazdasági és katonai szempontból különösebb haszna nem származik belőle. Oroszország úgy érzi, hogy nyilvánosan sokat tett Koszovó függetlensége ellen, s ennek ellenére az Európai Unió (amely az oroszok szemében nem rendelkezik egységes külpolitikával, katonai erejét pedig elhanyagolhatónak tartják), mégis érvényre juttatja akaratát Moszkvával szemben. Másik ilyen ütközési pont Grúzia, a szakadár régiók miatt. Ukrajnában az orosz-ellenes Julija Timosenko miniszterelnök elkötelezett abban, hogy csökkenti Oroszország szerepét az ukrán energiaszektorban, ennek ellensúlyozására **Oroszország megismételheti a 2005-ben már előfordult gázlezárást,** ami hatással lehet Nyugat-Európa, s nem mellékesen hazánk energiaellátására is. **A harmadik tényező:** Oroszország fejlődésére igen komoly befolyást gyakorol a különböző klánok közötti háború. Putyin néhány év alatt kijátszotta egymás ellen a klánokat és igyekezett elérni, hogy belső köreitől távol maradjanak, de ennek az időszaknak már vége van. A megosztás testvérháborúkhöz vezetett, a legelkeseredettebb harc az igazságszolgáltatásban, a védelemben és az energiaszektorban zajlik.

Az említett tényezőkön kívül érzékelhető még egy tény, amelynek létezését maga a Kreml sem akarja elfogadni, és ez **Kína**. Kína igyekszik elhódítani Közép-Ázsiát, infrastruktúrák hálózatát építi ki, ezért a közép-ázsiai államok szívesebben építenek ki kapcsolatot Kínával, mint a szovjet időkre emlékeztető kapcsolatokat erőltető Oroszországgal. Ebből a nézőpontból kulcshelyzete van Kazahsztánnak, amely közös határral rendelkezik Oroszországgal és Kínával is. **2008 könnyen úgy vonulhat be a történelembe, hogy Oroszország elveszíti Közép-Ázsiát.**

Az Európai Unió helyzete

Európára 2008-ban az erőközpontok kialakulása lesz jellemző, a páneurópa-gondolatból inkább egy szabadkereskedelmi övezet alakul ki. Szabályos és nem szokványos szövetségek alakulnak ki, amelyeket az Egyesült Államok és Oroszország a saját érdekeinek megfelelően igyekszik manipulálni. Az EU-ban három állam gyakran sajátos célokat fog követni, ezek: Németország, Franciaország és Lengyelország. A hidegháború alatt Németországnak nem lehetett önálló kül- és katonapolitikája. Ma elhelyezkedése, népessége és gazdasága miatt Európa vezető hatalma. Mivel kizárólag NATO-tagállamok veszik körül, Oroszország pedig viszonylag nyugodt, a Német Szövetségi Köztársaságnak nincs szüksége hatalmas haderőre. A nagymértékben lefegyverzett **Németország** gazdaságilag erős, de ha nyugtalanságra okot is ad, félelmet nem okoz. **Lengyelország** helyzete teljesen eltérő, legnagyobb félelmet a keleti határán erősödő Oroszország jelenti. Ebből a szempontból vizsgálva a legérdekesebb, hogy a fehérorosz–orosz közeledés miatt az orosz haderő visszatérhet a lengyel határra. Ezért nem teljesen véletlen, hogy Lengyelország az amerikai rakétatelepítés ellentételezéseként haderejének korszerűsítését kéri. **Franciaország** az elmúlt hatvan évben Európa vezető hatalmának vélte magát, ma Sarkozy alatt egyszerűen franciának tartja magát. Erőfeszítéseit inkább közelebbi szomszédaira, mint a távoli Egyesült Államokra fordítja. Mivel az év második felében az EU soros elnöki pozícióját tölti be, politikáját a bevándorlási politikától a gazdaságig nemzeti érdekeinek rendeli alá. Szólni kell **Nagy-Britanniáról** is, amely a még kevésbé tapasztalt Gordon Brownnal egyensúlyozó szerepet igyekszik betölteni. Várható, hogy a brit vezetés inkább a belpolitikára koncentrálna, ami nem tart sokáig, de a váltás nem Brown alatt és nem is 2008-ban fog bekövetkezni.

Az EU hatalmi koncentrációja nem történik meg rövid idő alatt, és 2004-től két olyan meghatározó esemény is történt, ami ezt a folyamatot lelassította. Ezek közül egyik a szervezet kibővítése, a másik az EU alkotmányának francia elvetése, ami végül is lehetetlenné tette egy európai szuperállam kialakulását. 2008 lesz az az év, amikor valószínűleg minden állam érzékeli, hogy ez az álom nem valósul meg. Koszovó önállósodása pedig nagy valószínűséggel megvalósul, még akkor is, ha gazdaságilag – Szerbia kivételével – egyetlen más állam számára sem jelentős. Ugyanis ha az lenne, akkor a NATO és az Európai Unió ráerőltette volna a szerbekre Koszovó függetlenségét. Putyin orosz elnök próbára tette nemzetközi hitelességét is, Koszovó függetlenségének megakadályozása érdekében. Ha mégis megvalósul, az orosz erőfelfogás csorbát szenved. Nem hagyható figyelmen kívül az orosz nézetekhez csatlakozott – Koszovó függetlenségét ellenző – EU-tagállamok felfogása sem. (2008. február 17-én kinyilvánították Koszovó függetlenségét. A szerk.)

A Kínai Népköztársaság helyzete

2008 kritikus év lesz Kína szempontjából, hiszen az olimpiai játékok megrendezésével bizonyíthatja, hogy modern és nagy nemzet, míg a Tiananmen térrel kapcsolatos emlékek egyre inkább a múlt kódébe vesznek. (Ugyanakkor a Tibetben történt események esetleg zavarólag hatnak, következményei kiszámíthatatlanok.) Amíg a figyelem az olimpiai előkészületekre összpontosul, a Nemzeti Népi Kongresszus márciusi ülése kisebb érdeklődésre számíthat, még akkor is, ha Kína szociális és gazdasági bajait tárgyalják. Várhatóan új energiatörvényt fogadnak el és energiaügyi minisztériumot is felállítanak. Eddig az energiaügyekben több minisztérium volt kompetens, de bebizonyosodott, hogy a termelés, az árképzés és a környezetvédelem az eddigieknél nagyobb koncentrációt igényel.

A közel-keleti térség helyzete

A térség stratégiai kihívásai 2008-ban:

- Az energiaexport-kapacitás megtartásának képessége és a biztonság.
- A katonai erőviszonyok és a biztonsági helyzet alakulása Irakban és a Perzsa (Arab)-öböl térségében.
- Az iráni proliferáció és a növekvő aszimmetrikus képességek kezelése.
- Az arab–izraeli megbékélés feltételeinek hiánya középtávon, lehetséges libanoni–izraeli, palesztin–izraeli összecsapások.
- A szalafita szélsőséges irányzat növekedése a régióban, az al-Kaidához közel álló szervezetek létrejötte, ezek tevékenységének hatása a térségre és azon kívülre, különös tekintettel Európára.
- Az afganisztáni háború és Pakisztán destabilizációjának hatása a térségre, különös tekintettel a szélsőséges szervezetek akciójára (okok plusz módszer operandi).

2008 elejére a nemzetközi terrorizmus elleni küzdelem igen jelentős, előre nem látható költséget emésztett fel. Az Egyesült Államok tekintélye főként a Közel-Keleten rendkívül megromlott, korábbi ottani szövetségesei, szimpatizánsai elfordultak tőle, vagy legalábbis tartózkodóan viselkednek, sőt az is tapasztalható, hogy pénzügyi segélyekkel nem lehet mindent megoldani. Nem mellőzhető az a tényező sem, hogy az úgynevezett „mérsékelt arab államokban” az autokratikus, esetenként korrupt vezetőknek is szükségük van bizonyos lakossági támogatásra, mert annak hiánya könnyen a vezetők bukásához, de legalábbis a szélsőséges erők megerősödéséhez vezethet. A 2001. szeptember 11-ei támadással az al-Kaida célja között szerepelt az is, hogy az Egyesült Államok katonai erőt alkalmazva a Közel-Keleten olyan hangulatot teremtsen, hogy a muzulmán tömegek felkeljenek az Egyesült Államokkal szövetségben lévő arab vezetők ellen, megdöntsék azok uralmát és ezzel lehetőséget teremtsenek egy korszerű iszlám kalifátus létrehozására. 2007-re nyilvánvalóvá vált, hogy az al-Kaida ilyen irányú törekvései megghiúsultak. Több szunnita ország igyekezett az elmúlt években szélsőséges erőit „exportálni” azzal a céllal, hogy ne a saját országukban tevékenykedjenek. Ha **Irakban** a helyzet

javulni fog, ezek az erők kénytelenek lesznek hazájukba visszatérni, ami értelemszerűen azzal jár, hogy tevékenységüket anyaországukban, vagy esetleg más válságkörzetben fejtik ki.

2008 még Irakról fog szólni, de várhatóan más módon. A katonai feladatok alapvető változáson mennek át, harcászati jellegűből hadászattivá alakulnak, ami a gyakorlatban azt jelenti, hogy az Egyesült Államok hadereje nem járőrözési feladatot lát el, hanem kellő távolságból (például sivatagba telepített bázisokról) figyeli az iraki haderő tevékenységét, és csak akkor lép fel katonai erővel, ha ez feltétlenül indokolt. Nem engedi meg például, hogy **Irán** katonai erőt alkalmazzon, így az amerikai erők elrettentési feladatot is ellátnak. Az Egyesült Államok céljait elemezve az is megállapítható, hogy nincs túl nagy jelentősége annak, hogy milyen lesz Irak városainak belső biztonsági helyzete mindaddig, amíg a szunniták és a síiták nem állapodnak meg, nem is szólva a kurdok helyzetéről, amiről 2007-ben szinte teljesen megfélemedezett az iraki vezetés. A 2007-ben történt események egyáltalán nem jelzik azt, hogy 2008-ban gyors megállapodás születhetne. Az erőszakos cselekmények száma 2007-ben csökkent, de ez még közel sem jelent győzelmet. Az al-Kaida fenyegetésnek számít, de ugyanezt jelentik az etnikai csoportok közötti, sőt a csoportokon belüli összecsapások is. A stabilizációhoz még több évre van szükség, ami akár egy évtized is lehet. Ezért 2008-ban nem fogják (nem tudják) kivonni az összes amerikai katonai erőt Irakból, legalább 100 000 fő ott marad az elnökválasztás idején is. Az erők tervezett átcsoportosítása azt jelzi, hogy az adminisztráció nem akar egy végtelen konfliktusba keveredni. Az amerikai erők 2007. évi iraki létszámnövelésének értékelésekor utólag megállapítható, hogy helyesnek bizonyult, nemcsak azért, mert megváltoztatta az iráni felfogást, hanem azért is, mert hozzájárult az iraki szunniták álláspontjának módosulásához is az amerikai rendezési szándékkal kapcsolatosan.

Kényes a térség egyetlen síita államának, Iránnak a helyzete, amely várhatóan 2008-ban valamilyen szintű kapcsolatot keres az Egyesült Államokkal. Iránnak nagyon fontos Irak jövője, hiszen a történelem során számos konfliktus volt a két állam között. Irán nem siet a megállapodással, hiszen tudatában van annak, hogy Irak továbbra is fontos az Egyesült Államok számára. A 2007 végén megtartott annapoliszi tanácskozáson született megállapodás és az Egyesült Államok Nemzeti Hírszerzési Értékelése iráni atomprogrammal kapcsolatos adatainak nyilvánosságra hozatalát követően a „labda” az iráni oldalon van. Bár nem feltétlenül szükséges Irán részéről konkrét lépés megtétele, annak azonban kicsi a valószínűsége, hogy a perzsa állam tartós konfrontációt akarna az Egyesült Államokkal és több arab állammal. Irán erős hatást gyakorol általában a Perzsa (Arab)-öböl térségére és különösen Irakra, ugyanakkor nincs elegendő ereje az Egyesült Államok és szunnita szövetségeseinek visszaszorítására. Az iraki síita milíciák, Oroszország és Szíria szövetsége, és nem utolsósorban növekvő katonai ereje lehetőséget biztosítanak Iránnak arra, hogy az iraki együttműködésért engedményeket csikarjon ki az Egyesült Államoktól. 2008-ban Irán igyekezni fog az említett módszerek saját céljaira történő kihasználására. A folyamat részeként alakul ki Irakban az amerikai csapatkivonás mértéke. 2008 Irán kompromisszum-készségének éve lesz, valamint az, hogy a vezetés az országon belül hogyan tudja elfogadtatni a „Nagy Sátán”-hoz való közeledést.

2007-ben az Egyesült Államok és Irán egymást tesztelő, tapogató politikáját érzékelhettük. Mindkét fél igyekezett éreztetni a másikkal, hogy képesek egymást veszélyeztetni. Az iráni fenyegetés lényege az volt, hogy az iraki síita milicisták tevékenységükkel lehetetlenné tehetik az amerikaiak szerepét Irakban. Az amerikaiak ezzel szemben azzal fenyegetőztek, hogy úgy felfegyverzik az iraki szunnitákat, hogy azok képesek lesznek a perzsák teljes ellenőrzés alatt tartására, ezenkívül többször felmerült az Irán elleni légcsapás lehetősége is. 2007 végére ezek a fenyegetések mindkét oldalról mérséklődtek és bebizonyosodott, hogy mindkét fél finomabb módszereket fog alkalmazni, az irániak kevésbé alkalmazzák a síita milicistákat, az Egyesült Államok pedig a folyamatos fenyegetés helyett elismerte, hogy Irán nem rendelkezik atomfegyver birtoklására irányuló programmal. A 2008 elején a Hormuzi-szorosban történt események azonban jelzik, hogy a kölcsönös fenyegetések időszaka még nem múlt el. Az Egyesült Államok iraki síitáknak nyújtott segítsége viszont arról győzte meg a szunnitákat, hogy az amerikai adminisztráció elkötelezett az iraki rendezésben. A leírtakból következően várható, hogy **2008-ban legalább az együttműködés kereteire és Irak jövőjére vonatkozóan valamilyen szintű egyeztetések kezdődnek. Ha Irán és az Egyesült Államok együttműködése megvalósul, akkor jelentős mértékben romlanak az iraki szélsőséges erők pozíciói.**

Szaúd-Arábia vezetése 2007-ben az iraki háborútól való félelemtől és egy esetleges iráni-amerikai konfliktustól tartva kevésbé támogatta az amerikai politikát. A belpolitikában igyekeztek átalakítani a vallási intézményeket oly módon, hogy azok eltávolodjanak a szélsőségesektől és a terrorizmustól. Megállapítható azonban, hogy ez a tevékenység rendkívül kockázatos. A jövőben várhatóan folytatják ezt a politikát, ami valószínűleg komoly belső ellenállást fog kiváltani. Nemcsak Irakra, hanem az egész térségre hatással lesz, hiszen az Egyesült Államok szigorúan fog fellépni azokkal az államokkal szemben, amelyek ellenállnak törekvéseiknek.

A térség fontos állama **Szíria**, amely egyben célpont és szereplő is. Irán eszközként használja fel Szíriát az Egyesült Államokkal való kapcsolatában, nem hagyva figyelmen kívül azt a tényt, hogy Szíria képes befolyásolni Libanont. Az ottani belpolitikai válságot és a szír befolyást jól jelzik a kormányalakítási törekvések sorozatos meghiúsulásai. Szíria hatással lehet Izraelre, de Irakra is. 2008-ban Szíria igyekszik jobb kapcsolatokat építeni az Egyesült Államokkal, megőrizve ezzel libanoni primátusát, lehetőséget teremthet az Izraellel és Irakkal kapcsolatos tárgyalásokra úgy, hogy igényeit könnyebben tudja érvényesíteni. Ha az Egyesült Államok és Irán tárgyalásokat kezd, ez kétségkívül előnyös lesz Szíriának is. Ezzel összefüggésben fontos lenne, hogy Szíria ne provokálja Izraelt, illetve csökkentse a Hamasz képességét. Mindezek mellett természetes, hogy Szíria koordinálja lépéseit Iránnal, ugyanakkor elkezdheti az együttműködést az Egyesült Államokkal. A szír-izraeli kapcsolatok rendkívül bonyolultak, amelynek megvannak a regionális összetevői is. Szíria bármilyen izraeli együttműködés feltételének tekinti a Golán-fennsík teljes visszakapását, ami az izraeli belpolitika oldaláról vizsgálva szinte kizárt.

Az Egyesült Államok és Irán esetleges közeledésének, Szíria libanoni befolyásának, a szunnita hatalmak jobb összefogásának egyetlen kárvallottja van a térségben – Izrael. **A zsidó állam középtávú célja a palesztinok ideológiai, katonai és földrajzi megosztása**, azaz a Fatah maradjon Ciszjordániában, míg a Hamasz a Gázai övezetben, kizárva ezzel annak még a lehetőségét is, hogy működőképes palesztin állam jöhessen létre. Saját politikai céljai érdekében az **Egyesült Államok is csak kevés előrehaladást akar. Ez azt jelenti, hogy Izrael és az Egyesült Államok érdekei ellentétesek maradnak 2008-ban is**. Az érdekek sajátos érvényesülése miatt ez a válságterület hatást gyakorol az Egyesült Államok iraki pozíciójára és az iráni tárgyalási esélyekre is, de befolyásolja az Egyesült Államok teljes közel-keleti politikájának sikerét, vagy éppen sikertelenségét is. A Hezbollah 2007-ben növelte katonai erejét Libanon déli területén, és Szíriával együtt szeretné elérni, hogy az ENSZ libanoni megfigyelő csoportja (UNIFIL) kivonuljon a déli területekről. A Hezbollah és Izrael közötti háború lehetősége adott, mivel azonban Izrael nem készült fel egy ilyen háborúra sem politikailag, sem katonailag, ez elhúzódhat 2008 utánra.

Törökország

Bár nem a Közel-Kelet részeként, de ahhoz földrajzilag kapcsolódva egy új hatalom van feltörekvőben, pontosabban egy régi hatalom felemelkedőben, s ez Törökország, amely száz év óta most a legerősebb, újrafogalmazza geopolitikai súlyát a Földközi-tenger keleti medencéjében. A hidegháború időszakában a korszak biztonsági paraméterei meghatározták Törökország helyzetét, de annak elmúltával ez megváltozott. A Balkán átfurmálódott, Oroszország visszahúzódott, és most újból előtérbe került a Kaukázusban és Közép-Ázsiában, az arab világ az Egyesült Államok megélelénkült politikáját éli át, Irán igyekszik erősíteni hatalmi pozícióit, Irak pedig összeomlott. A jelzett feltételek között Törökország politikailag, gazdaságilag és katonailag megerősödött. Ami jelenleg Törökországban hiányzik, az a követendő irányvonal meghatározása, de ez nem egyértelműen a török vezetés hibája, hiszen az Európai Unió nem rendelkezik határozott elképzeléssel Törökország irányában. A „kurdkérdés” megoldatlan és csak néhány sikeres PKK merényleten múlik, hogy a török haderő hogyan lép fel Irakban. Erre a haderő a parlamenti felhatalmazást már 2007-ben megkapta.

Pakisztán és Afganisztán helyzete

Az atomfegyverrel is rendelkező iszlám ország, **Pakisztán** a 2007. évet Benazir Bhutto miniszterelnök-jelölt meggyilkolásával zárta. A sajnálatos esemény pontos elkövetői a tanulmány írásakor még ismeretlenek, csakúgy, mint a merénylet elkövetésének pontos okai. Az eredmény viszont egy szóval jellemezhető: káosz. 2008-ban az országot a haderő fogja összetartani, még akkor is, ha Pervez Musarráf elnök lazított az általa bevezetett megszorító intézkedéseken, illetve Benazir Bhutto meggyilkolása után a koalíciós esélyek is jelentősen megromlottak. A katonai vezetők – függetlenül a választás eredményétől – tisztában vannak azzal, hogy ők uralják az országot. Az Egyesült Államok pedig minden esetben a haderő mögé fog állni, ha az folytatja küzdelmét a terroristák ellen. Jóllehet az Egyesült Államok egyes kutatóintézeteinek értékelései szerint az al-Kaida már nem jelent olyan nagy veszélyt, ez nem Pakisztán és Afganisztán esetében mondható el. A belső zavarok

csökkenthetik a kormány képességét (rosszabbik esetben szándékát) a szélsőséges erők elleni harcban. 2008-ban azzal számolhatunk, hogy Pakisztán északnyugati részén a biztonsági helyzet megromlik, az iszlámábadi fokozódó politikai nyugtalanság és instabilitás kormányozhatatlanná teszi (teheti) a pástún területeket.

Afganisztán esetében kevés változás várható, még akkor is, ha a NATO-erők és a tálibok keményebben harcolnak egymás ellen, mint az elmúlt években. Mindkét oldalon várhatók sikerek és kudarok, a tálibok nincsenek abban a helyzetben, hogy kiűzhessék a NATO-erőket 2008-ban, vagy 2009-ben, ugyanakkor a NATO sincs abban a helyzetben, hogy katonai megoldással eredményt tudjon elérni.

Afrika helyzete

Az afrikai kontinens erőviszonyainak alakításában a leginkább érintett országok (Franciaország, Egyesült Államok, Kína) más területekre kénytelenek összpontosítani tevékenységüket. Franciaország Afrikában inkább nemzetközi (főként EU), mintsem francia lépéseket igyekszik erőltetni, amennyiben francia érdekek közvetlenül nincsenek veszélyben. A kontinensen a radikális iszlám terjedésével kell számolni elsősorban **Szudánban, Szomáliában és Nigériában**. Egyes államok más, gyakran merész politikát folytatnak, nem az Egyesült Államokban történt csalódottságuk, hanem belpolitikai okokra visszavezethető motívumok miatt. **Kenyában** a válság folytatódik, **Angola** rivális afrikai hatalomként fog fellépni **Dél-Afrikával** és **Nigériával** szemben. Az Egyesült Államok számára a szomáliai szélsőséges erők elleni fellépések folytatódnak, de az egyéb afrikai akciók elhanyagolható szinten maradnak. Az Egyesült Államok fő erő kifejtése 2008-ban várhatóan Iránra és Szaúd-Arábiára összpontosul. Afrika szempontjából az Egyesült Államok hadereje Afrikai Parancsnokságának felállítása várható, de 2008-ban inkább csak papíron. A térség harmadik fő külső szereplője – Kína – az energia- és nyersanyag-politikára figyel, de az olimpia miatt a „fekete kontinens” iránt várhatóan kevesebb érdeklődést tanúsít.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Naumann, Shalikashvili, The Lord Inge, Jacques Lanxade, Henk van den Breemen: *Towards a Grand Strategy for an Uncertain World*.
www.csis.org/media/isis/events080110_grand
- Annual Forecast 2008: *Beyond the Jihadist War*.
<http://blogs.stratfor.com>
- Cordesman: *Security and Stability in the Greater Middle East*.
www.csis.org/burke 2008. január.

E SZÁMUNK TARTALMA*

MADARÁSZ KÁROLY MK. ALTÁBORNAGY

KILENCVEN ESZTENDEJE ÖNÁLLÓ A MAGYAR KATONAI FELDERÍTÉS

A Magyar Köztársaság Katonai Felderítő Hivatal ebben az évben emlékezik meg az önálló magyar katonai felderítés és hírszerzés létrejöttének 90. évfordulójáról.

E jeles alkalomból a Hivatal főigazgatója osztja meg gondolatait a Tisztelt Olvasóval. Írásában méltatja az esemény jelentőségét, és bemutatja a kilenc évtized folyamán bekövetkezett meghatározó változásokat, amelyek alapvetően mindenkor a történelmi események hatásaként következtek be.

Immár öt esztendeje annak, hogy először emlékezhettünk meg az önálló magyar katonai felderítés és hírszerzés létrejöttéről. A 85. évforduló alkalmából a Magyar Köztársaság elnöke csapatzászlót adományozott az MK Katonai Felderítő Hivatalnak, amely azóta is a nemzeti és katonai ünnepeink tiszteletére rendezett ünnepségek legbecsesebb relikviája.

A 90. évforduló kedvező lehetőséget kínál a szakma múltbeli történéseinek áttekintésére, a katonai felderítés és hírszerzés fejlődésének bemutatására, tapasztalatainak és tanulságainak összegzésére, napjaink követelményeinek érvényesülésére, a jövő kihívásainak és lehetőségeinek feltérképezésére.

Az MK KFH Tudományos Tanácsa tevékenyen veszi ki részét az évforduló megünnepléséből: ez év őszén tudományos konferencia keretében emlékezik meg a kilenc évtized történéseiről, közreműködik november 11-e – a Felderítők Napja – alkalmából az ünnepi állománygyűlés megrendezésében és más, évfordulós rendezvények előkészítésében.

DR. SZILVÁGYI TIBOR MK. ŐRNAGY

A KOSZOVÓI ALBÁNOK KETTÉVÁGTÁK A GORDIUSZI CSOMÓT

A szerző a Balkánon zajló folyamatok elismert szakértője, akinek PhD doktori disszertációját a Felderítő Szemle korábbi számaiban jelentettük meg. Gondolatait, véleményét az idő és az azóta történt események igazolták, mert a szerbiai tartomány albán többségű parlamentje 2008. február 17-én egyoldalúan kinyilvánította Koszovó függetlenségét.

* A recenziókat Vass Jenő ezredes, a Felderítő Szemle felelős szerkesztője készítette, a „Lektori vélemény”-ek tartalmának felhasználásával.

Az angol nyelvű fordítás Szabó Mihály ezredes munkája. Szaklektor: Lakatos Zsolt alezredes.

CONTENTS*

LIEUTENANT-GENERAL ENG. KÁROLY MADARÁSZ

90 YEARS OF THE INDEPENDENT HUNGARIAN MILITARY INTELLIGENCE

The Military Intelligence Office (MIO) of the Republic of Hungary commemorates this year the 90th anniversary of the establishment of the independent military reconnaissance and intelligence.

On this special occasion, the Director General of MIO shares his thoughts with the Honoured Reader, appreciating the significance of this event and showing us the determinative changes of the last 90 years, which have taken place under the influence of historical events.

It was five years ago that we first commemorated the setting up of the independent Hungarian military reconnaissance and intelligence. On the occasion of the 85th anniversary, the President of the Republic of Hungary conferred to MIO a flag, the most precious symbol ever since at the ceremonies held on our national and military holidays.

The 90th anniversary offers us an excellent opportunity to review the past happenings in our professional field and the development of military reconnaissance and intelligence; to summarize our experiences; to give an account of the predominance of today's demands; to assess and forecast the future challenges and possibilities.

The MIO's Academic Committee takes an active part in organizing different events linked to the anniversary's celebration; it will recall the developments of the last 90 years at an academic conference to be held in autumn; it will assist in preparing the ceremonial staff meeting in honour of November 11, the Day of Intelligence; and it also will help organizing other programs related to the anniversary.

MAJOR ENG. TIBOR SZILVÁGYI, PhD

KOSOVAR ALBANIANS HAVE CUT THE GORDIAN KNOT

The author is an acknowledged expert in the issues related to the Balkans and his PhD dissertation was published in an earlier volume of the Intelligence Review. His thoughts and assessments have already been proved by the events, among them by the unilateral declaration of the former Serb province's independence by the Kosovar parliament on 17 February 2008.

* The recensions have been prepared by Col. (Ret.) Jenő Vass, responsible redactor of the Review, by making use of the advisers' assessments.
The English translation has been made by Col. (Ret.) Mihály Szabó. Lector: Lt.-Col. Zsolt Lakatos.

Aktuális tartalmú cikkében röviden áttekinti az előzményeket, a kialakult helyzetet, a lehetséges nemzetközi következményeket, a várható szerb reagálásokat, valamint az esemény nemzetközi missziókra gyakorolt hatásait.

Ahány ország, annyiféle viszonyulás tapasztalható. Nyilvánvaló, hogy a döntés megosztotta a nemzetközi közvéleményt, s a világ több térségében felerősödtek a szeparatista törekvések. Szerbiában kormányválság alakult ki, amelynek következtében új parlamenti választásokra került sor. Ma már kimondható, hogy Koszovó precedens értékű „ügye” a nemzetközi szinten a világ újrafelosztásának jegyében zajló folyamat részévé vált, s az igazi nehézségek csak most jelentkeznek majd igazán.

A szerző írását mindazoknak ajánljuk, akiket érdekel a hazánkkal szomszédos térség biztonságának alakulása, de mindenekelőtt a témával foglalkozó szakembereknek lehet fontos az összefüggések ismerete és újszerű megközelítése.

DR. KIS-BENEDEK JÓZSEF EZREDES

**A VILÁGPOLITIKA FŐBB TENDENCIÁI 2008-BAN,
KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A TERRORIZMUS ELLENI
KÜZDELEMRE**

A szerző a közel-keleti térség és a nemzetközi terrorizmus elismert szakértője. Írásában átfogó értékelésre vállalkozott a világpolitika várható alakulásáról, amelynek mozgatórugóit tudományos alapossággal elemzi és mutatja be.

Tanulmányában részletesen ismerteti azokat a fontosabb kihívásokat, amelyekkel a világpolitika meghatározó szereplőinek – Amerikai Egyesült Államok, Oroszországi Föderáció, Kínai Köztársaság –, továbbá Európának és a Közel-Keletnek szembesülnie kell. Elemzése rávilágít a kínai terjeszkedésre, az orosz nagyhatalmi törekvésekre, valamint az amerikai–iráni viszálykodás lehetséges következményeire.

A szerző elsősorban azokat a főbb biztonságpolitikai tényezőket és tendenciákat mutatja be, amelyek hatással lehetnek például a világgazdasági folyamatok, vagy éppen a nagyobb térségek, régiók biztonsági helyzetének alakulására. Írása nem jóslás, hanem tényeken alapuló, szakmailag megalapozott elemzés, amelynek vezérfonalát a nemzetközi terrorizmus elleni küzdelem és összehangolt fellépés képezi.

Az írást elsősorban a témával foglalkozó szakembereknek ajánljuk, de hasznos és érdekes olvasmány azok számára is, akiket érdekel a jövő „vallatása”.

He reviews in this very actual article the relevant antecedents, the new situation, the possible international consequences, the probable Serb reactions, as well as the impact that the declaration of independence can exercise on international missions.

The reactions of the countries are very different. It is obvious that the unilateral decision has divided the international community and has given impetus to separatist efforts in several regions of the world. In Serbia a government crisis broke out, and as a result, new parliamentary elections were held. Today it can be certainly said that the Kosovo cause (that has established a precedent) has become an element in the process of the world's redistribution and the most serious consequences are yet to be seen.

We recommend the article to those who are interested to read about the security related evolvments in our neighbouring country. However, this writing might primarily be useful for those experts who wish to study the connections among the events.

COLONEL JÓZSEF KIS-BENEDEK, PhD

TRENDS IN THE 2008 WORLD POLICY, WITH SPECIAL REGARD TO THE FIGHT AGAINST TERRORISM

The author is a well-known expert in the issues of the Middle East and international terrorism. In his study he has undertaken to give us a comprehensive picture of the most likely developments in world policy. With his usual academic and studious method, he analyses and describes the driving forces of these developments.

He assesses in detail the most important challenges, which have to be faced by the determinant powers of the international policy, by the USA, the Federation of Russia, the People's Republic of China, as well as by Europe and the Middle Eastern countries. His analysis sheds a light on the Chinese expansionist policy, on the Russian superpower ambitions as well as on the possible consequences of the American-Iranian confrontation.

Col. Kis-Benedek deals primarily with those significant security policy elements and tendencies that can exercise concrete impacts on the international economic processes and can influence the security situation of major areas or regions. His final conclusion is not a prophecy, but a valid assessment based on facts and his professional knowledge. In his well-considered assessment he focuses his attention on the fight against terrorism and on the need for the countries to harmonize and join their efforts in this combat.

The article is recommended first of all to experts, but it represents an interesting and useful reading also for those who are interested in "interrogating" the future.

DR. NAGY LÁSZLÓ MK. EZREDES

**A NATO ÉS OROSZORSZÁG
EGY ALAKULÓ BIZTONSÁGPOLITIKAI RENDSZERBEN – II.**

A szerző tanulmányának – a Felderítő Szemle 2007. évi 4. számában megjelent – első részében bemutatta azt a folyamatot, amely egy jelenleg is formálódó globális biztonságpolitikai rendszer mielőbbi stabilizálására irányul. A folyamat főbb szereplői – a NATO, az Oroszországi Föderáció és az Amerikai Egyesült Államok – minden lehetséges módon igyekeznek saját érdekeiket érvényre juttatni, időnként az érintettek rovására is, aminek következtében újabb és újabb konfliktusok keletkeznek.

A tanulmány második részében a szerző azt az átalakulási folyamatot mutatja be, melynek során az Oroszországi Föderáció az elmúlt két évtizedben kénytelen volt szembenézni a világpolitikai folyamatok kedvezőtlen hatásaival. Megismerhetjük a leginkább érintettek reagálásait, lépéseik és válaszlépéseik következményeit, továbbá azt is, hogyan éledtek újra az orosz érdekek hatékonyabb érvényesítésére irányuló „birodalmi” törekvések.

A „Nagy Biztonságpolitikai Játszma” éppen csak az elején tart, s azt még megjósolni sem lehet, hogyan folytatódik. A világ bizakodik az érintettek realitás-érzékében, s abban, hogy ellentéteiket tompítja a „közös élmény”, vagyis a nemzetközi terrorizmus elleni fellépés, amelyben valamennyien jelentős részt vállalnak.

A tanulmányt ajánljuk beépíteni az oktatás-képzés tematikájába, s mindazoknak, akiket mélyebben érint és érdekel a világban rejlő folyamatok elemzése, értékelés és megértése.

BÉRES JÁNOS MK. EZREDES

**AZ ISZLÁM VALLÁS KIALAKULÁSA, FŐBB IRÁNYZATAI –
AZ ISZLÁM SZÉLSŐSÉGES IRÁNYZATOK MEGJELENÉSE**

A szerző a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem végzős doktorandusza, akit munkája és nemzetközi tapasztalatai révén az iszlámmal összefüggő kérdések ismert szakértőjeként tartanak számon.

Ez az írása doktori értekezésének egyik előtanulmánya, amelyben bemutatja az iszlám vallás kialakulásának körülményeit, gyökereit. Részletesen elemzi, hogyan jöttek létre az iszlám szélsőségesnek értékelt főbb irányzatai: a vahabizmus, a szalafizmus, valamint a napjainkban egyre agresszívebben megnyilvánuló szalafita és globális dzsihádzmus.

COLONEL ENG. LÁSZLÓ NAGY, PhD

NATO AND RUSSIA IN AN EMERGING SECURITY SYSTEM – II

In the first part of his study (appeared in the Intelligence Review no. 2007/4.) the author analysed the process aimed at stabilizing as early as possible the volatile global security situation. The main international actors in this process – NATO, Russia, USA – do their utmost to make their interests prevail (sometimes to the detriment of the countries involved), which leads to the emergence of newer and newer conflicts.

In the second part of this article, the author assesses the transformation process during which the Federation of Russia had to face (in the last two decades) the negative or harmful effects caused by the changes in world policy. Reading his article we can learn about the reactions of the most affected parties, the consequences of their steps and counter-steps, the revival of “imperial ambitions” aimed at enforcing ever more effectively the Russian interests.

The “Big Security Policy Game” is still at its first stage and it is impossible to predict its further stages. The world opinion is confident that the interested powers have a sense of reality and that their “compelling cooperation” in combating international terrorism – in which they have undertaken a significant role – will alleviate their differences.

We propose that the study be incorporated in the educational and training curriculum. We recommend this interesting article to those who are directly affected by or are interested in the current international political processes.

COLONEL ENG. JÁNOS BÉRES

EMERGENCE OF ISLAM, ITS MAJOR SCHOOLS – APPEARANCE OF EXTREMISTS ISLAMIC SCHOOLS

The author is a PhD candidate at the Zrínyi Miklós National Defence University. He – due to his work and his international experience – is considered to be a real expert in all the issues related to the Islam.

This writing represents a pre-study of his PhD dissertation, describing the circumstances in which the Islam developed, as well as its roots from which it sprouted and grew. He analyses in detail the birth of extremist Islamic schools: the Wahhabism, Salafism and the aggressively rampant global Jihadism.

A szerző helytálló megállapítása szerint e szélsőséges irányzatok ismerete fontos, sőt elengedhetetlen ahhoz, hogy sikerrel vehessük fel a küzdelmet napjaink legnagyobb fenyegetése, a nemzetközi terrorizmus ellen. Az iszlám radikális irányzatok követői ugyan kisebbséget alkotnak a muzulmán társadalmakban, ugyanakkor erőszakos cselekményeik következtében hátrányosan jelennek meg a világ közvéleménye előtt, szinte „kibérelték” a média híradásokat, annak minden vonzatával és következményével együtt.

A szerző gondolatai és véleménye kifejtéséhez széles körben merített a hazai és külföldi forrásokból. Az írásban megjelölt felhasznált irodalom csak egy töredéke az összesnek, de a téma iránt érdeklődőknek igen hasznos lehet.

A tanulmány felhasználását javasoljuk a szakembereknek, az érintett területekre kiutazó és ott valamilyen formában szolgálatot teljesítők felkészítését végzőknek, de az írás minden bizonnyal segíti a Tisztelt Olvasó eligazodását is az iszlámmal kapcsolatban felmerülő kérdésekben, felvetésekben.

KEMÉNY JÁNOS

KIHALLGATÁSI MÓDSZEREK ÉS ELJÁRÁSOK A TERRORIZMUS ELLENI KÜZDELEMBEN

A szerző írásában egy korábban „tabunak” számító témát dolgozott fel, a nemzetközi terrorizmus egyik, eddig „árnyékban maradt” vetületét tárja az olvasók elé. A tanulmány terjedelme miatt az írást a Szerkesztőbizottság átdolgozott és szerkesztett formában, de tartalmi változtatások nélkül jelenteti meg.

Az elfogott terroristáktól megszerzett információk fontosak és bármikor felhasználhatók a terrorizmus különféle megnyilvánulásaival szembeni fellépésekben, ellentéveskedésekben. Tény, hogy a Guantánamo amerikai bázison fogva tartott terroristák kihallgatása során összegyűjtött és kiértékelt adatok birtokában már eddig is több „betervezett” terrorcselekményt sikerült az illetékes szerveknek meghiúsítani.

Az elmúlt egy-másfél évben az Amerikai Egyesült Államok kormányzatára növekvő nemzetközi nyomás nehezedett, a terroristákkal szemben alkalmazott kihallgatási módszerek és eljárások miatt. Az íráshoz csatolt többoldalas forrásjegyzék önmagában is tükrözi a témával kapcsolatos „érdeklődést” és annak hatásait. Az amerikai kormányzat arra kényszerült, hogy elrendelje a „visszasságok” kivizsgálását és a felelősök megbüntetését, mint ahogy azt a közelmúltban világgá röptették a hírügynökségek.

A Magyar Honvédség állományában ilyen tevékenységgel foglalkozó személyek nincsenek, a műveleti területeken szolgálatot teljesítők ilyen jellegű felkészítést nem kapnak.

A Szerkesztőbizottság a tanulmányt teljes terjedelmében rendelkezésre bocsátja mindazoknak, akik a téma részletesebb kifejtése és azt alátámasztó példák iránt érdeklődnek, mert minden vonatkozásban tanulságos olvasmány.

His conclusion is valid when he states that it is imperative for us to study and get acquainted with the extremist ideas in order to successfully combat the most dangerous phenomenon in our era; the international terrorism. Although the followers of extremist teachings constitute a minority within the Muslim societies, their violent and cruel actions make a very bad service to Islam in the eyes of international public opinion. This is all the more so, since the terrorists have nearly “hired the media out” by their ferocious actions.

The author has used a good number of foreign sources for expressing his thoughts and conclusions. He enumerated only the most important literatures, which can be very useful readings to those who are interested in this topic.

We recommend the study to the experts and to those who serve or work in Muslims inhabited areas or are engaged in the preparation of these servicemen and employees. The article also helps the Honoured Reader in his orientation among the Islam-related issues.

JÁNOS KEMÉNY

INTERROGATION METHODS AND PROCEDURES APPLIED IN THE FIGHT AGAINST TERRORISM

The author has elaborated a question that was earlier considered as a “taboo” issue. He discloses such an element of anti-terrorist activities that has been kept until now “in the shadow”. Being the study very extensive for an article, the Editorial Board publishes it in a shortened, edited form, without changing its valuable contents.

The pieces of information obtained from the captured terrorists have always been instrumental in preventing or suppressing terrorist activities. It is a fact that the collected and assessed data obtained during the terrorists’ s interrogations at the American base of Guantanamo have significantly assisted the competent authorities in preventing several “planned” terrorists actions.

The US administration has been under a heavy international pressure for the methods and procedures applied during the interrogations. The long literature enclosed to the article demonstrates in itself the intensive “interest” in this topic. In the end, the American administration was compelled to order the clarification of these “irregularities” and the punishment of the involved personnel, as it has been proclaimed far and wide by news agencies.

Within the Hungarian Armed Forces (HDF) there are no personnel dealing with such activities, and the servicemen deployed to several operational areas have not been prepared for similar tasks.

The Editorial Board is quite ready to place the original material as a whole at the disposal of all those who would like to read the details and the practical examples underpinning the author’s arguments. It is, in every respect, an interesting reading.

LÉVAY GÁBOR ALEZREDES

**NYÍLT INFORMÁCIÓS HÍRSZERZŐ (OSINT) SZERVEZET
KIALAKÍTÁSÁNAK ÉS MŰKÖDTETÉSÉNEK SZEMPONTJAI**

A szerző a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem doktorandusza. Kutatási szakterülete a nyílt információs hírszerző (OSINT) tevékenység módszertanának rendszerezése és továbbfejlesztése, továbbá önálló szervezeti tényezőként történő létrehozása és beépítése az elemzés-értékelés folyamatába.

A szerző a témát illetően már korábban is több alkalommal jelentkezett írásaival. Megállapításaival, javaslataival általában azonosulnak a szakterület aktív művelői, néhány gondolatával azonban már eddig is vitákat gerjesztett szakmai körökben. Ez a tanulmánya is továbbgondolásra ösztönzi az érintetteket, már csak azért is, mert konkrét javaslatokat fogalmaz meg egy OSINT-szervezet létrehozására: részletezi a speciális szempontokat; ismerteti a szervezet feladataihoz és tevékenységéhez kapcsolódó lehetséges munkakör-igényeket. Konkrét példákon keresztül mutatja be a kutatási stratégiát és az információszerzés legkorszerűbb lehetőségeit, majd a tanulmány befejező részében megfogalmazza a szakmai követelményeket.

A szerző következtetései helytállóak és előremutatók, szándékai és javaslatai érdemesek a továbbgondolásra, s ha az ideje elérkezik, talán a megvalósításra is.

A Szerkesztőbizottság az írást elsősorban a szakterületet művelők figyelmébe ajánlja, de a téma iránt érdeklődőknek is hasznos olvasmány. A szélesebb körű tájékozódáshoz javasoljuk a szerző Felderítő Szemlében megjelent, korábbi OSINT-témájú írásainak tanulmányozását.

BAGI JÓZSEF MK. EZREDES

**A HIVATÁSOS KATONÁK KÉPZÉSÉNEK INTÉZMÉNYEI,
A KIKÉPZÉS RENDSZERE AZ OROSZ FEGYVERES ERŐKNÉL**

A szerző a ZMNE Hadtudományi Iskola doktorandusza, kutatási témája az orosz haderő. Ebben az írásában – moszkvai katonadiplomáciai szolgálata során szerzett gazdag tapasztalataira alapozva – az Oroszországi Föderáció katonai tanintézeiteiben folyó képzés rendszerét mutatja be.

A katonai akadémiákon, illetve egyetemeken folyó felsőfokú tisztképzés mellett az írásból megismerhetjük a polgári egyetemek katonai tanszékei által végzett felkészítés rendszerét is. Külön foglalkozik a középfokú katonai tanintézményekben folyó képzéssel. Részletesen tájékoztat a tiszthelyettesi (altiszti) állománykategória hiányából fakadó anomáliákról, a szerződéses állomány utánpótlási gondjairól, továbbá a haderőreform keretében egy évre csökkentett sorkatonai szolgálati idő kihatásairól is.

LIEUTENANT COLONEL GÁBOR LÉVAY

ESTABLISHING AND OPERATING OSINT ORGANIZATIONS

The author is a PhD candidate at the Zrínyi Miklós National Defence University. His special research field encompasses the information collection from open sources (OSINT), the systematisation, improvement and “institutionalisation” of this intelligence collection method, as well as its integration into the process of analysis and assessment as an independent organizational element.

He has already published several articles on this topic. His conclusions and proposals have been generally shared by the prominent experts; however some of his thoughts have aroused discussions. Also this study is rather thought provoking, since it contains concrete proposals for the setting-up of an OSINT organization: specifying its most characteristic aspects; harmonizing its tasks and activities with the necessary human resources. The author describes concrete examples to show us the possibilities of the most modern information collection and the strategy of this special method. Subsequently, in the last part of his article, he defines the professional requirements of OSINT.

His conclusions are sound and constructive, his intentions and proposals are worthy of consideration and – if the conditions are ripe enough – also of realization.

The Editorial Board would like to draw primarily the attention of the competent leaders to this topic, but recommends the study to other interested readers as well. Furthermore, it proposes to the readers to study those OSINT-related articles that appeared previously in the Intelligence Review.

COLONEL ENG. JÓZSEF BAGI

EDUCATIONAL INSTITUTIONS FOR PROFESSIONAL SOLDIERS AND TRAINING SYSTEM AT THE RUSSIAN ARMED FORCES

The author is a PhD candidate at the Zrínyi Miklós National Defence University; his research field is the Russian armed forces. He introduces us – based on his military diplomatic service in Moscow – the training system adopted in the military educational institutions of the Federation of Russia.

Reading his article, we can get acquainted – in addition to the higher military education at military colleges – with the tuition at the military faculties of civilian universities. He pays special attention to the medium-level military education. He describes in detail the anomalies caused by a significant lack of personnel in the category of non-commissioned officers (NCO) and warrant officers, the difficulties in recruiting contracted soldiers as well as the consequences deriving from the reduction to one year of the conscripts’ service (within the framework of the military reform).

A szerző témaválasztása időszerű, mert napjainkban az orosz haderő jelentős átalakuláson megy keresztül. A hivatásos állomány kiképzését–felkészítését végző katonai tanintézetek igyekeznek lépést tartani a grandiózus haditechnikai fejlődés által diktált követelményekkel. A cikk terjedelmi korlátai miatt az egyes oktatási intézménytípusokban folyó képzés felvételi és kibocsátási követelményeinek részletezését a szerző egy következő írásban tervezi, ebben csak a vezérkari akadémiai képzést mutatta be.

Az írást elsősorban a Tisztelt Olvasó ismereteinek bővítése céljából javasoljuk tanulmányozni, de a más országok hasonló tartalmú képzési rendszerével való összehasonlítás is hasznos lehet.

MAGYARNÉ KUCSERA ERIKA MK. ŐRNAGY

**ÚJ SZÉLESSÁVÚ WLAN-MEGVALÓSÍTÁSOK
ALKALMAZÁSI LEHETŐSÉGEI A MAGYAR HONVÉDSÉG
INFOKOMMUNIKÁCIÓS RENDSZERÉBEN**

A szerző a szakterületet művelő fiatal tiszti generáció egyik felkészült és már komoly tapasztalatokkal rendelkező képviselője. Gondolatébresztő írásában egy olyan témát dolgozott fel, amelynek mielőbbi honvédségi alkalmazását kezdeményezi. A WLAN betűszó a Wireless Local Area Network, vagyis a vezeték nélküli helyi hálózatot jelentő kifejezés a szélessávú hírközlés ígéretes területét takarja, amelyet egyre több mobilszolgáltató talál felhasználásra alkalmasnak. A WLAN „családnak” sok, csúcstechnológiát tartalmazó tagja van, amelyekről az írásban részletesen tájékozódhatunk.

A vezeték nélküli biztonság az elektromágneses hullámok felfedezése óta foglalkoztatja a kutatókat és alkalmazókat egyaránt. A jól definiált biztonsági szintek napjainkban már elérhető és eredményesen alkalmazható technológiát képviselnek a piacon, felhasználásukkal korszerű és költséghatékony hírrendszerek építhetők. A szerző jó gyakorlati érzéssel mutat rá az előre látható problémákra, valamint az energiaellátás kérdéseire. Különösen a Magyar Honvédség tábori infokommunikációs rendszerében lenne fontos a WLAN-megoldások alkalmazása, már csak azért is, mert az egyre szélesedő missziós küldetések során, illetve a gyakorlatokon, gyakorlásokon általánosan előírt távközlési összeköttetésekben a „röghöz kötöttség” nem engedhető meg.

Az írás olvasható, viszont tartalmának mélyebb megértéséhez informatikai és hírközlési ismeretek is szükségesek. A szerző az angol nyelvű kifejezéseket csak a szükséges mértékben alkalmazza, szakszerűen és jó érzékkel „magyarazza” a témához kapcsolódó fogalmakat és rövidítéseket, amelyek ha lassan is, de mindennapi szakmai szókincsünkbe is beépülnek. A tanulmány feldolgozását mindenképp a szakembereknek ajánljuk.

Col. Bagi has chosen a very actual topic, since the Russian armed forces are undergoing a significant change. The military educational institutions responsible for educating and training professional soldiers are making efforts to keep pace with the requirements dictated by the grandiose development in military technology. This article – due to its space limit – does not contain the details on the requirements for admission to and graduation from military educational institutes. The author in this study deals only with the tuition at the General Staff Collage and intends to assess the above details in his next writing.

We recommend the study to the Honoured Reader in order to help enlarging his knowledge and making comparison with the military education pursued in other countries.

MAJOR ENG. ERIKA KUCSERA (MRS. MAGYAR)

**APPLICATION POSSIBILITIES FOR THE NEW WIDE WAVE
“WLAN” IN THE HDF’S COMMUNICATION SYSTEM**

The author is a well-prepared and experienced officer of the new generation. In her thought-provoking writing she analyses a special method and proposes its early application within the HDF. The application of the Wireless Local Area Network constitutes a very promising field in the wide wave communication, which has been conceded also by several cell phone companies. The WLAN-“family” has many high tech elements, about which we can get now thorough information.

The security of wireless devices has been a concern for researchers and users alike, since the time of the discovery of electromagnetic waves. The well-defined security levels represent today obtainable technologies on the market and with their application it is possible to establish efficient and cost-effective communication systems. The author rightly points out – with a good practical common sense – the expected problems and namely the difficulties to be emerged in power supply. It would be especially important for the HDF to integrate the WLAN into its field communication system. It would be all the more important, since we cannot allow ourselves to remain “soil-bounded” in pursuing our communication tasks during the increasing number of foreign missions, trainings and exercises.

The writing is relatively easy to read, however its thorough understanding requires the reader to have a good knowledge in informatics and telecommunications. The author uses special English terminology only when it is necessary, and she is very clever at “explaining” the relevant notions and abbreviations, which have been “sneaking into” our professional vocabulary. We recommend the study first of all to experts.

SZEDLACSEK RÓBERT MK. EZREDES

**TUDOMÁNY ÉS HONVÉDELEM –
GONDOLATOK A MAGYAR TUDOMÁNY ÜNNEPÉN**

A Magyar Köztársaság Katonai Felderítő Hivatal Tudományos Tanácsa minden év november 3-án megemlékezik a Magyar Tudomány Ünnepéről. A szerző írásában a legutóbbi ülésen elhangzott ünnepi megemlékezés tartalmát adjuk közre.

A Magyar Tudományos Akadémia történetét áttekintő rész után a tudományos világ kiemelkedő képviselőinek, a magyar származású Nobel-díjasoknak a bemutatása következik, rövid életrajzzal és a díjjal jutalmazott tevékenységük megnevezésével, aminek külön érdekessége az arcképcsarnok.

Az írás befejező részében a tudomány és a honvédelem néhány kapcsolódási pontjáról, továbbá azokról a katonatudósokról esik szó, akik munkásságukkal hozzájárultak a magyar tudomány hírnevének öregbítéséhez. A tudományos életben és a tudományszervezésben munkálkodó honvéd tisztek és tábornokok tevékenységének magas szintű elismerése, hogy a Magyar Tudományos Akadémiának több mint 70 év elteltével újra van katona-akadémikus tagja is, Prof. Dr. Szabó Miklós honvéd altábornagy, a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem nyugalmazott rektora személyében.

A szerző írását mindenekelőtt a Tisztelt Olvasó figyelmébe ajánljuk, de hasznos tudnivalókat ismerhetnek meg belőle a tudományos élet iránt érdeklődők is.

KUTIKA KÁROLY ALEZREDES –
DR. MAGYAR ISTVÁN DANDÁRTÁBORNOK

**LÉGIHÍD BERLINBE –
EGY AMERIKAI TÁBORNOK EMLÉKEIBŐL – III.**

A szerzők munkájuk harmadik részében is ragaszkodnak a történelmi hűséghez és hitelességhez. Különösen érdekesen mutatják be a William H. Tunner amerikai repülő tábornok által kezdeményezett és irányított „szállítási versenyt”, amellyel végső soron – az egyébként is csúcsra járatott légihíd kapacitásának maximális kihasználásával – értelmetlenné tették a Berlin keleti zónájában regnáló szovjet katonai vezetés által elrendelt blokád fenntartását, végső soron kikényszerítették annak feloldását.

Írásuk külön értéke a szakszerű és színvonalas fordítás, a szakmai terminológia pontos alkalmazása, továbbá a Háttér-információk közreadása, amelyek megvilágítják a második világháború utáni bonyolult politikai és katonai helyzetet, mintegy hozzásegítve a Tisztelt Olvasót a szélesebb körben nem ismert történelmi események összefüggéseinek feltárásához és megismeréséhez.

COLONEL ENG. RÓBERT SZEDLACSEK

**SCIENCE AND HOME DEFENCE – THOUGHTS
AT THE FEAST OF THE HUNGARIAN SCIENCE**

The Academic Committee of the Military Intelligence Office of the Republic of Hungary commemorates every year the Feast of the Hungarian Science. The author summarizes in this article the contents of his speech held at the relevant ceremonial staff meeting.

He reviews the history of the Hungarian Academy of Sciences and subsequently shows us the prominent representatives of the scientific world, the Hungarian-origin Nobel-Prize winners, with their short biographies and their activities. A special feature of this part is the compilation of the scientists' portraits.

In the last part of the article, he outlines the connections between home defence and science, furthermore the activity of those military scientists who contributed to increase the prestige of the Hungarian science. We consider it as a high level recognition for our military officers and generals (participating in the academic and scientific life) that the Hungarian Academy of Sciences has elected – after 70 years – a military general to be a member, in the person of Lt-Gen. Dr. Prof. Miklós Szabó Ret. Chancellor of the Zrínyi Miklós National Defence University.

The article is recommended to every Honoured Reader and contains many useful pieces of information also for those who are engaged in studying the scientific and academic life.

LIEUTENANT-COLONEL KÁROLY KUTIKA –
BRIGADIER-GENERAL ISTVÁN MAGYAR, PhD

**AIRLIFT TO BERLIN –
MEMORIES OF AN AMERICAN GENERAL –III**

The authors continue to stick closely to historical fidelity also in this third part of their writing. Their assessment is especially interesting concerning “the transport competition” initiated and commanded by the US General William H. Tunner. This “competition” significantly increased the otherwise very intensive transport activity, which made it completely senseless for the Soviet military leadership (ruling in East Berlin) to maintain the blockade. Thus, the Americans practically compelled the Soviets to lift the blockade.

It represents a special value in the study that the translations are workmanlike and excellent, the professional terminologies are correct. There are also good background pieces of information, which shed a light on the politically and militarily complicated post-war period, assisting the Honoured Reader in getting acquainted with such historical events (and with their interrelations) that are not known by the public at large.

Ugyancsak figyelemre méltók azok, az Epilógusban olvasható gondolatok, amelyek nincsenek – objektíve nem is lehetnek – kapcsolatban a Berliini Légihíddal. Ez pedig nem más, mint a NATO hadászati rendeltetésű szállító kapacitását megnövelő állomásoztatási lehetőség „odaitélése” a pápai repülőbázisnak. E lehetőség „elnyerése” felér egy „légihíd” sikerével, s mindenképpen a Magyar Köztársaság, illetve a Magyar Honvédség eddigi teljesítményének elismerését jelenti a Szövetség részéről!

A Szerkesztőbizottság a szerzők írásának mindhárom részét javasolja egybefüggően is áttanulmányozni, mert a Berliini Légihíd működtetése során alkalmazott módszerek és eljárások a modern hadviselésben is felhasználhatók, tanulságai napjainkban is helytállóak. Mindent egybevetve – az írás megjelentetése hasznos kezdeményezésnek és jó döntésnek bizonyult, méltóképpen emlékeztünk meg a nagyszerű haditett sikeres végrehajtásának 60. évfordulójáról.

TORMA BÉLA EZREDES

HONFOGLALÓ ŐSEINK KATONADIPLOMÁCIÁJA, KÜLKAPCSOLATAI ÉS SZÖVETSÉGEI – II.

A szerző írásának második részében folytatja a címben megjelölt téma kifejtését. Mint ahogy már az első rész bevezetőjében említette, arra tett kísérletet, hogy bemutassa: a Kárpát-medencébe „beköltöző” és itt hazára lelt őseink mennyire széleskörűen használták fel a diplomáciai kapcsolatokat érdekeik érvényesítésére.

A magyar–morva viszony kérdéseinek bemutatását követően részletesen taglalja a magyar–keleti frank katonadiplomáciai kapcsolatok alakulását. Az írás részletesen foglalkozik a magyar–frank kapcsolatok alakulásával, majd bemutatja az adott korszak két ismert – a frank–bolgár és a morva–magyar – katonai „szövetségének” szembenállását és megszűnésük körülményeit.

A szerző végkövetkeztetése is helytálló: nem volt könnyű helyzetben a honfoglaló magyarság, hiszen a korabeli európai nagyhatalmak (Keleti Frank Birodalom és Bizánc) érdekérvényesítésének és a központosított hatalmasságok (Bulgária, Morávia) erőviszonyainak eredője mentén kellett megtalálni a mindenkori legmegfelelőbb megoldást, és választani a diplomácia és a fegyveres harc, valamint a kettő együttes alkalmazása között.

A tanulmányt elsősorban a téma iránt érdeklődőknek ajánljuk. Úgy véljük, hogy az írás tartalma gondolatébresztő lehet azon kutatók számára is, akik a közeljövőben hozzálátnak a magyar katonadiplomácia történetének megörökítéséhez.

VASS JENŐ EZREDES

SZEMLETÜKÖR – 2007

A szerző immár negyedik alkalommal jelentkezik ilyen témájú írásával a Felderítő Szemle hasábjain. Ezúttal az elmúlt évben megjelent cikkek, tanulmányok és más írások tartalmában visszatükröződő gondolatok és történések egyfajta elemzését végezte el.

Also the thoughts included in the Epilogue are worthy of attention, although they are not – and cannot be – directly connected with the Berlin Airlift. These thoughts touch upon the NATO decision on “awarding” to the Pápa air base the possibility to receive NATO aircraft, enlarging the Alliance’s strategic air transport capacity. Our “winning” of this possibility is near tantamount to a “successful airlift” operation, and we consider it in any case as a NATO recognition to our country and the HDF.

The Editorial Board proposes that the Honoured Reader should read all the three parts of this writing as an intertwined study, since the methods and procedures applied during the Berlin Airlift operation can be efficiently used also in modern warfare. At the same time, the lessons learned from this operation are valid also today. All in all, the study’s publication has proved to be a good initiative and decision, thus we can appropriately commemorate the 60th anniversary of this magnificent feat of arms.

COLONEL BÉLA TORMA

**MILITARY DIPLOMACY, FOREIGN RELATIONS
AND ALLIES OF OUR FOREFATHERS – II**

The author continues the elaboration of this special topic. As he mentioned in the study’s first part, he tried to determine: how our forefathers (“moved in” the Carpathian Basin) resorted to their diplomatic relations to make their interest prevail.

After analysing the Hungarian-Moravian relations, he draws a thorough picture of the Hungarian-Eastern Frank relationship. Subsequently, he explains the reasons for the confrontation of the Frank-Bulgarian and the Moravian-Hungarian military “alliances” and for the end of their hostilities.

His final conclusion is correct: our conquering forefathers were not in an easy situation at all. They had to balance and harmonize their behaviour with the contemporary power relations among the European great powers (the Eastern Frank Empire and Byzantium) and the centralized great countries (Bulgaria and Moravia). Furthermore, they were compelled to find the most appropriate solution and to choose between using diplomacy or armed force, or both of them.

We recommend the study above all to experts. We believe that the article is a thought-provoking writing also for the researchers who are embarking on analysing and describing the history of the Hungarian military diplomacy.

COLONEL JENŐ VASS

REVIEW’S MIRROR – 2007

This is the fourth occasion that the author writes about this topic in the Intelligence Review. He has made an analysis of the thoughts and happenings reflected in the studies and writings published last year.

2007-ben az MK Katonai Felderítő Hivatal periodikájának negyedévenként egy-egy száma, továbbá egy különszáma és egy emlékszáma, tehát összesen hat száma látott napvilágot. Mindez jól mutatja a szerzők „írástermékenységet”, és jelzi a publikációk közreadásához szükséges fórum iránti igényt.

A Hivatal vezetése és Tudományos Tanácsa mindent megtett és megtesz a periodika színvonalának megőrzése érdekében. A Szerkesztőbizottság gondoskodik arról, hogy a Felderítő Szemlében megjelenő írások kapcsolódjanak a katonai felderítés és hírszerzés valamely területéhez, valamint a biztonságpolitika témaköréhez, továbbá időnként lehetőséget biztosít más szakterületekre való kitekintésekhez is. De a lényegét mindig szem előtt tartja: a megjelenő írások mindenképpen a tudományos tevékenység fejlődését segítik elő!

A szerző az elemzés alapjául szolgáló két összeállítást – az írások rovatok, valamint tartalom szerinti csoportosítását – is közreadja, amely az előző évek ilyen témájú összegzéseihez kapcsolva teljes áttekintést biztosít a Felderítő Szemle alapításától 2007 decemberéig megjelent, összesen 28 szám tartalmáról. Mindez a Tisztelt Olvasók, a kutatók és az érdeklődők szélesebb körű tájékoztatását szolgálja.

In 2007 there were published altogether six volumes of the Intelligence Review: four quarterly periodicals, one special and one memorial volumes. All this indicates very well the authors' "voluminousness" and their need for a forum that makes it possible for them to publish their studies.

The MIO's leadership and Academic Committee have done their best – and will do so in the future – to preserve the high level quality of the periodical. The Editorial Board will see to it that the writings appeared in the Intelligence Review be connected with some fields of military reconnaissance and intelligence or with security policy. Nevertheless, this does not mean that other military-related studies cannot be published. However, the Board has always kept in mind that the writings have to contribute to the development of academic activity.

Col. Vass displays also his compilation (enumerating the items and summarizing the contents) of the writings on which his analysis is based. These statistical data – together with the similar summaries of last years – offer a complete survey over the contents of the 28 volumes appeared from the establishment of the Intelligence Review to December 2007. All this is aimed at helping the Honoured Readers and Researchers to obtain information about the elaborated topics.

CONTENTS

FOR READERS

LIEUTENANT-GENERAL ENG. KÁROLY MADARÁSZ

**90 YEARS OF THE INDEPENDENT
HUNGARIAN MILITARY INTELLIGENCE**

SECURITY POLICY

MAJOR ENG. TIBOR SZILVÁGYI, PhD

KOSOVAR ALBANIANS HAVE CUT THE GORDIAN KNOT

COLONEL JÓZSEF KIS-BENEDEK, PhD

**TRENDS IN THE 2008 WORLD POLICY, WITH SPECIAL
REGARD TO THE FIGHT AGAINST TERRORISM**

COLONEL ENG. LÁSZLÓ NAGY, PhD

NATO AND RUSSIA IN AN EMERGING SECURITY SYSTEM – II

COLONEL ENG. JÁNOS BÉRES

**EMERGENCE OF ISLAM, ITS MAJOR SCHOOLS –
APPEARANCE OF EXTREMISTS ISLAMIC SCHOOLS**

INTELLIGENCE – RECONNAISSANCE

JÁNOS KEMÉNY

**INTERROGATION METHODS AND PROCEDURES APPLIED
IN THE FIGHT AGAINST TERRORISM**

LIEUTENANT-COLONEL GÁBOR LÉVAY

ESTABLISHING AND OPERATING OSINT ORGANIZATIONS

COLONEL ENG. JÓZSEF BAGI
**EDUCATIONAL INSTITUTIONS FOR PROFESSIONAL
SOLDIERS AND TRAINING SYSTEM AT THE RUSSIAN ARMED
FORCES**

R & D

MAJOR ENG. ERIKA KUCSERA (MRS. MAGYAR)
**APPLICATION POSSIBILITIES FOR THE NEW WIDE WAVE
“WLAN” IN THE HDF’S COMMUNICATION SYSTEM**

FORUM

COLONEL ENG. RÓBERT SZEDLACSEK
**SCIENCE AND HOME DEFENCE – THOUGHTS
AT THE FEAST OF THE HUNGARIAN SCIENCE**

LIEUTENANT-COLONEL KÁROLY KUTIKA –
BRIGADIER-GENERAL ISTVÁN MAGYAR

**AIRLIFT TO BERLIN –
MEMORIES OF AN AMERICAN GENERAL – III**

COLONEL BÉLA TORMA
**MILITARY DIPLOMACY, FOREIGN RELATIONS AND ALLIES
OF OUR FOREFATHERS – II**

SCIENTIFIC WORK

COLONEL JENŐ VASS
REVIEW’S MIRROR

FOR READERS

COLONEL JENŐ VASS – COLONEL MIHÁLY SZABÓ
CONTENTS

Tisztelt Látogató!

A FELDERÍTŐ SZEMLE a Magyar Köztársaság Katonai Felderítő Hivatal által kiadott szakfolyóirat, amelynek naptári negyedévenkénti rendes száma, alkalmanként különszáma, emlékszáma és minősített száma jelenik meg.

A Magyar Tudományos Akadémia IX. Osztálya keretében működő Hadtudományi Bizottság a kiadványt „*a hadtudomány egyes szakterületeire kiterjedő tartalmú hazai folyóiratok*” között tartja nyilván, és „*az MTA doktori eljárás során felhasználandó, mértékadó folyóiratok jegyzéké*”-ben szerepel.

A Magyar Köztársaság Katonai Felderítő Hivatalt a honvédelmi miniszter 2002-ben minősítette tudományos kutatóhelyé. A Hivatalnál folyó tudományos tevékenységet a Tudományos Tanács irányítja, amelynek feladatai közé tartozik a Felderítő Szemle gondozása és szakmai felügyelete is. A folyóirat első száma 2002 szeptemberében látott napvilágot. Az azóta megjelent számok összesített tartalmát a Szerkesztőbizottság rendszeresen közreadja.

A Felderítő Szemlében történő publikálás feltételei:

- A folyóirat jellegével összhangban a honvédelemmel, azon belül elsősorban a nemzetbiztonsággal, hírszerzéssel, felderítéssel kapcsolatos témákat, kérdéseket feldolgozó és elemző írásokat – tanulmányokat, cikkeket és más anyagokat – jelentetünk meg. A főbb rovatok címei: > Biztonságpolitika > Hírszerzés – Felderítés > Kutatás–Fejlesztés > Országismertető > Kiképzés – Felkészítés > Fórum > Tudományos munka – egyben orientálják is a szerzőket.
- A szerzői kéziratok megküldhetők a Tudományos Tanács elnökéhez és titkárához, a Szerkesztőbizottság elnökéhez, valamint a felelős szerkesztőhöz. A kéziratot kérjük olvashatóan mellékelni az általános ügyintéző e-mail címére a szerző vagy szerzők nevét, rendfokozatát, beosztását, állandó lakcímét, telefonon és Interneten történő elérhetőségét.
- A szerzői kéziratok terjedelme lehetőleg ne haladja meg az egy szerzői ívet (40 ezer karakter, ami 20-21 gépelt oldalnak felel meg). A kéziratot 12 pontos betűvel, másféle sorávolsággal írva, a képeket és ábrákat feldolgozható formában, elektronikus adathordozón, továbbá egy kinyomtatott példányban kérjük megküldeni. Előzetes egyeztetés után lehetőség van a kézirat Interneten történő fogadására is, az általános ügyintéző e-mail címén.
- A közlésre elfogadott írásokért – megbízási szerződés alapján, a honvédelmi tárcánál érvényben lévő szabályzókkal összhangban – szerzői honoráriumot fizetünk. A szerzői kézirat elkészítése önálló szellemi tevékenységnek, megalkotásnak minősül. A kéziratokat a Szerkesztőbizottság minden esetben lektoráltatja.
- A folyóiratban bárki publikálhat, akinek az írását a Szerkesztőbizottság a kiadványban történő megjelentetésre, valamint az Interneten és az Intraneten történő közzétételre alkalmasnak tartja.
- A folyóiratban megjelent írások szerzőit és lektorait tiszteletpéldány illeti meg. A közlésre nem került kéziratot csak az adott naptári év végéig őrizzük, de a szerző kérésére azt visszaadjuk.
- A szélesebb körű tájékoztatás és tájékozódás érdekében az Intranet-hálózaton a kiadványok tartalma a Hivatalban szolgálatot teljesítők számára teljes egészében hozzáférhető és a forrás megjelölésével felhasználható.

Tisztelt Olvasó!

A FELDERÍTŐ SZEMLE a honvédelemmel, a biztonságpolitikával és a nemzetbiztonsággal összefüggő kérdések tudományos igényű felvetésének és megválaszolásának fóruma. Ily módon a tanulmányokban megjelenő vélemények nem minden esetben azonosak a Magyar Köztársaság Katonai Felderítő Hivatal és a Tudományos Tanács hivatalos álláspontjával, de az egyéni gondolatokat tiszteletben tartva, a tudományos munka fejlődése érdekében azokat megjelentetjük.

Elérhetőségeink

Postacím: MK Katonai Felderítő Hivatal Tudományos Tanácsa
1111 Budapest, Bartók Béla u. 24–26.
MK Katonai Felderítő Hivatal Tudományos Tanácsa
1502 Budapest, Pf. 117

Telefon: Dr. Tömösváry Zsigmond dandártábornok, főtanácsos,
a Tudományos Tanács elnöke
06(1) 386-9576, HM 02/61-300
e-mail: zsig07@t-online.hu

Tóth András mk. dandártábornok,
a Szerkesztőbizottság elnöke
06(1) 386-9344/1010, HM 02/61-010

Dr. Sallai Imre ezredes, tanácsos,
a Tudományos Tanács titkára
06(1) 386-9344/1332, HM 02/61-332

Vass Jenő ezredes,
felelős szerkesztő
06(1) 386-9344/1301, HM 02/61-301
telefax: 06(1)372-1842, HM 02/61-842

Tóth Krisztina főtörzsőrmester,
általános ügyintéző
06(1) 386-9344/5401, HM 02/65-401
e-mail: mkkfh_szemle@freemail.hu

A Felderítő Szemle kötelezpéldányai rendelkezésre állnak és tanulmányozhatók a Magyar Tudományos Akadémia Országos Széchényi Könyvtárában, a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Tudományos Könyvtárában, a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadtudományi Könyvtárában, az MK Katonai Felderítő Hivatal, az MK Katonai Biztonsági Hivatal, az MK Nemzetbiztonsági Hivatal szakkönyvtáraiban, továbbá más, tudományos munkával foglalkozó szervezeteknél és egyesületeknél.

A FELDERÍTŐ SZEMLE belső terjesztésű kiadvány, kereskedelmi forgalomba nem kerül. A kiadványt névre szólóan küldjük meg, felhasználásáról a címzett gondoskodik.

Várjuk jelentkezését és írásait!

A FELDERÍTŐ SZEMLE Szerkesztőbizottsága